

En insats som gjort skillnad

Utvärdering av AMIF-projektet Stadsdelsmammor 2.0

Utvärderingen har genomförts av Splitvision Research på uppdrag av Arbetsmarknadsförvaltningen, Helsingborgs stad

Mars 2020

Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer

Sammanfattning

Projektet Stadsdelsmammor 2.0 påbörjades i augusti 2016 och har pågått till och med februari 2020. Projektet har drivits i form av ett Asyl-, migrations- och integrationsfondsprojekt (AMIF) enligt Nationellt mål 2, Integration.

Projektägare har varit Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad. Vi på Splitvision Research har haft förmånen att få följa projektet i rollen som följeforskare från februari 2017 till februari 2020.

Syftet med projektet har varit att:

”Tredjelandsmedborgares sociala isolering ska brytas, att deras delaktighet i samhället ska öka samt att de närmar sig arbetsmarknaden. För att genomföra detta utgörs de främsta verktygen av stadsdelsmammor och multicaféer.”

Projektet har en hög måluppfyllelse. Samtliga projektmål har uppnåtts och samtliga indikatorer är väl uppfyllda. Några av indikatorerna utgörs av:

- att 4 **multicaféer** och **mobil multicaféverksamhet** har varit igång eller testats i olika stadsdelar (målet var 2 multicaféer)
- att projektet nått minst 1 512 **unika tredjelandsmedborgare/ besökare** (målet var 1 500 unika tredjelandsmedborgare/besökare)

- att majoriteten av de intervjuade tredjelandsmedborgarna beskriver att de **upplever en ökad inkludering** i samhället (målet var 60 %)
- att projektet har **utbildat 61 stadsdelsmammor** (målet var 60)
- att projektet har **vidareutbildat eller OCN-certifierat 33 stadsdelsmammor** (målet var 30)
- att 58 av projektets 61 stadsdelsmammor har **gått vidare** i arbete eller studier eller engagerat sig i än fler frivilliginsatser (målet var 30)

Slutsatser

Stadsdelsmammor 2.0 är ett framgångsrikt projekt med väl fungerande metoder och arbetssätt. Det har ett bra koncept och vi kan se att stadsdelsmammors arbete gör stor skillnad i samhället.

Det är bra att Helsingborgs stad driver vidare Stadsdelsmammor under en tid framåt tills formen för hur överlämningen till stadsdelsmammor ska ske sätts. Stadsdelsmammor behöver tid för att ha möjlighet att kunna ta över och driva Stadsdelsmammor fortsättningsvis.

Rekommendationer

Vi rekommenderar att Helsingborgs stad fortsätter stötta Stadsdelsmammor.

Sätts det resultat som stadsdelsmammor möjliggör, det vill säga att människor kommer in i samhället och förebygger att människor inte hamnar utanför samhällskontraktet, så är det ett projekt med mycket låga kostnader i förhållande till de kostnader det annars skulle innebära om de inte funnits.

Utan Stadsdelsmammor belastas de olika myndigheterna/ verksamheterna i staden av följdverkningar av att tredjelandsmedborgare missförstår system, t ex inte förstår blanketter de fått från myndigheter. Det påverkar allt från Ekonomiskt bistånd, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, bostadsbolag till att det påverkar etableringsprocessen. Dessutom finns det risk att människor hamnar i isolering och utanförskap, med stora kostnader för ohälsa som följd.

Vilken organisationsform som stadsdelsmammor ska drivas via framöver behöver tas fram och förankras med stadsdelsmammorna och personer som kan väga av de juridiska och ekonomiska för- och nackdelarna med olika alternativ.

Men mot bakgrund av att en stor del av arbetet kommer att handla om att samordna och att ha ett stort kontaktnät in mot staden rekommenderar vi, oberoende vilken organisationsform som väljs, att det även fortsättningsvis finns en koordinator som är anställd av Helsingborgs stad och som kan koordinera arbetet mellan staden och stadsdelsmammorna, likt projektledarens arbete i dag.

Tack!

Vi vill tacka alla er som ställt upp och blivit intervjuade!
Utan er medverkan hade det inte varit möjligt att få insikt i verksamheten för Stadsdelsmammor 2.0.

Innehållsförteckning

Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer	2	Kapitel 5 – Om metod och metodutveckling	49
Tack!	4	5.1 Ett tydligt ramverk för metodarbetet	50
Kapitel 1 – Inledning	7	5.2 Metodutveckling	51
1.1 Bakgrund – Syfte och mål	8	5.3 Erfarenhetsutbyten	55
1.2 Om utvärderingen	9	Kapitel 6 – Om att bli en stadsdelsmamma	59
1.3 Läsanvisningar	12	6.1 Vad en stadsdelsmamma är	60
Kapitel 2 – Beskrivning av projektet	14	6.2 Att utbildas till stadsdelsmamma	63
2.1 Beskrivning av Stadsdelsmammor 2.0	15	6.3 Viktigt att arbeta med grupprocessen	71
2.2 Avvikelser	20	6.4 Alumniverksamhet	71
2.3 Målkonflikter i projektansökan	21	6.5 Lärdomar att dra	72
Kapitel 3 – Stadsdelsmammor	22	Kapitel 7 – Måluppfyllelse	73
3.1 Stadsdelsmammors dagliga verksamhet	23	7.1 Hög måluppfyllelse	74
3.2 Inblick i tredjelandsmedborgarnas situation och stadsdelsmammornas aktiviteter	28	7.2 Samtliga indikatorer är väl uppfyllda	74
3.3 Reflektion kring den dagliga verksamheten	30	7.3 Projektmålen är uppfyllda	78
3.4 Teorier med koppling till den dagliga verksamheten	32	7.4 Mervärden är uppfyllda	81
Kapitel 4 – Om processen och processledning	36	7.5 Stadsdelsmammors koppling till AMIFs nationella prioriteringar	83
4.1 Ett välskött projekt	37	7.6 Lärdomar att dra	84
4.2 Organisationen runt projektet	38	Kapitel 8 – Gör stadsdelsmammor 2.0 skillnad? – Effekten av en social intervention	85
4.3 Justeringar gentemot projektplan	39	8.1 Stadsdelsmammor och multicaféerna har bidragit till en ökad inkludering	86
4.4 Tidslinje över vad som hänt i projektet	40	8.2 En ny start	87
4.5 Uppföljning av riskanalys	45	8.3 En väl fungerande metod	88
4.6 Processer	46	8.4 Erbjuder en lösning där många andra går bet	89
		8.5 Eftertraktade samarbetspartners	90
		8.6 Nordiskt nätverk med stadsdelsmammor	91

Kapitel 9 – Nästa steg	92
9.1 Blicken framåt	93
9.2 Perspektivskifte	93
9.3 Kommande mål och effekter	95
9.4 Framtida stöd	97
Källförteckning	99
Om Splitvision Research AB	101

Kapitel 1 – Inledning

1.1 Bakgrund – Syfte och mål

1.1.1 Kort om projektet Stadsdelsmammor 2.0

Projektet Stadsdelsmammor 2.0 startade i augusti 2016 och har pågått till och med februari 2020. Projektet har drivits i form av Asyl-, migrations- och integrationsfondsprojekt (AMIF) enligt Nationellt mål 2, Integration (som är en del av Specifikt mål 2, Integration och laglig migration).

Syftet med projektet har varit att:

“Tredjelandsmedborgares sociala isolering ska brytas, att deras delaktighet i samhället ska öka samt att de närmar sig arbetsmarknaden. För att genomföra detta utgörs de främsta verktygen av stadsdelsmammor och multicaféer.”

Projektägare har varit Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad. Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för arbetsmarknadsfrågor, men har också huvudansvar för stadens arbete med stadsutveckling och integrationsfrågor.

I kapitel 3 Om Stadsdelsmammor 2.0 beskrivs projektet och dess mål och indikatorer mer utförligt.

1.2 Om utvärderingen

Vi på Splitvision Research har haft förmånen att få följa projektet i rollen som följeforskare från februari 2017 till februari 2020 (projektet startade i augusti 2016). Vår roll som följeforskare har bestått av två delar, en **stödjande (formativ)** och en **granskande (summativ)**.

Den stödjande delen omfattar att kontinuerligt stödja projektledare, arbetsgrupp och styrgrupp så att projektets fulla potential nås (aktiviteter, metodutveckling, mål och effekter). Det har inneburit att bidra med ett lösnings- och framåtorienterat förhållningssätt, att bistå projektledningen med ett utifrånperspektiv på processen samt att stödja projektledningen i deras arbete med implementering av projektet.

I den stödjande rollen har det också ingått att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande samt att bistå med erfarenhetsspridning om projektet och dess resultat.

Den granskande delen omfattar att ansvara för att utvärdera genomförandet (processen), metodutveckling, måluppfyllelse, effekt och nytta.

Resultatet av den granskande delen presenteras i denna slutrapport samt har löpande presenterats i sex delrapporter (juni 2017, december 2017, juni 2018, december 2018, juni 2019 och december 2019).

1.2.1 Metod och analys

Hög närvaro

I vår roll som följeforskare har vi strävat efter att kontinuerligt följa projektets vardag genom att vara med på aktiviteter som stadsdelsmammorna genomfört, kontinuerligt besöka multicaféerna (flera gånger per halvår), vara med på studiebesök (i Köpenhamn och Oslo) samt delta på grundutbildning och diplomering. Vi har också varit med på majoriteten av de workshoppar som projektet genomfört.

Vi har kontinuerligt under projektet intervjuat både stadsdelsmammor, tredjelandsmedborgare, projektmedarbetare, tjänstepersoner, samarbetspartners och politiker. Uppskattningsvis ett hundratal semistrukturerade intervjuer av kortare och längre karaktär har genomförts under projektiden.

Vi har ingått i styrgruppen och har haft löpande avstämningar med projektledaren genom hela projektet.

Vid flera tillfällen har vi genomfört workshoppar med styrgrupp, stadsdelsmammor och arbetsgrupp.

Etnografisk metodik som grund i utvärderingsarbetet

Utvärderingen har genomförts utifrån en akademisk metodologisk grund.

I egenskap av socialantropologer och etnologer har vi arbetat med etnografisk metodik vid både fältarbete och analys. Med det perspektivet har vi strävat efter att erhålla en djup förståelse för deltagarna (stadsdelsmammorna) och målgruppens situation (tredjelandsmedborgarna), att via deras beskrivningar ta reda på deras upplevelser, beteenden, behov, drivkrafter, önskemål och värderingar.

Metoderna vi har använt i fält har varit semistrukturerade djupintervjuer, observationer, deltagande observationer och workshoppar.

Projektlogik

I samband med att vi påbörjade vårt arbete som följeforskare arbetade vi tillsammans med arbetsgrupp och styrgrupp fram en projektlogik för Stadsdelsmammor 2.0 utifrån projektansökan. Genom att projektansökan är omfattande och detaljrik blev resultatet från workshopen 23 effektkedjor med logisk koppling mellan aktiviteter, resurser, prestationer och effekter.

Denna projektlogik har varit bärande för vårt arbete att som följeforskare kunna stötta projektet mot målen. Projektlogiken utgör en plattform för vårt arbete med att utvärdera och formativt stötta projektet. I vår summativa roll med att utvärdera process, måluppfyllelse och projektets effekter (denna rapport) har vi också utgått från denna projektlogik. Grunden i projektlogiken presenteras nedan.

Analys

I vårt analysarbete av projektets process, måluppfyllelse och effekter har vi haft tre angreppssätt.

Mönstersökande

I analysen av det insamlade materialet har vi haft ett *abduktivt* förhållningsätt. Vi har sökt mönster och förståelse i de intervjuades beskrivningar och i det vi har observerat. Vi har tagit hänsyn till vad de intervjuade säger, vad de inte säger samt vad som sägs mellan raderna.

Mikro-/makroperspektiv

Analysen av det insamlade materialet har gjorts växelvis utifrån ett mikro-/makroperspektiv, där vi både analyserat det insamlade materialet utifrån de intervjuades beskrivningar vad det betyder för dem, men också utifrån vad det betyder för projektet, för tredjelandsmedborgare och betydelsen ur ett samhällsperspektiv för Helsingborgs stad.

Förändringsteori (effektanalys)

Den modell/teori som varit bärande för vår analys av de effekter och den nytta som insatserna resulterar i är systemteoretisk analys, även kallad effektmodell, *Impact Value Chain* eller *Theory of Change*. Denna teori/modell var också grunden i vår projektlogik. Teorin/modellen bygger på ett antagande om att det finns ett kausalt samband (orsakssamband) där resurser, aktiviteter, prestationer, effekter och nytta länkas samman (se illustration nedan).

Illustration av Theory of Change.

1.3 Läsanvisningar

De beskrivningar och citat som används i rapporten är representativa för vad flera av de intervjuade har uttryckt.

1.3.1 Disposition

Rapporten är uppdelad i nio kapitel. I de två inledande kapitlen beskrivs projektet samt hur slututvärderingen genomförts.

I kapitel 3-6 beskrivs det som genomförts under projekttiden, exempelvis aktiviteter, grundutbildning, metodutveckling och projektets processer samt reflektion runt dessa och teorier som varit behjälpliga i att tolka projektets verksamhet.

I kapitel 7-8 presenteras måluppfyllelse och effekt av Stadsdelsmammor 2.0

Det sista kapitlet tar upp steget efter projektets slut (februari 2020).

1.3.2 Begrepp

AMIF är Asyl-, migrations- och integrationsfonden som delfinansierat Stadsdelsmammor 2.0.

Bydelsmødre är stadsdelsmammornas motsvarighet i Danmark och Norge. De första bydelsmødrene i Danmark utbildades 2011. Deras koncept var en vidareutveckling utifrån Stadtteilmutter Berlin-Neukölln i Berlin i Tyskland. Idag finns det över 600 aktiva bydelsmødrar på ett 40-tal olika platser i Danmark. Bydelsmødre i Norge startades 2015 och verkar likt Danmarks upplägg (franchise-koncept). Idag finns 107 bydelsmødrar i 6 stadsdelar i Oslo.

En **indikator** indikerar hur väl de uppsatta målen nås.

OCN-certifiering (Open College Network) är en metod för kvalitetssäkring och erkännande av kunskaper, färdigheter och kompetenser som inte erhållits inom den formella skolan.

I rapporten används både begreppen "**projektansökan**" och "**projektplan**". Det är samma dokument som refereras till då den initiala ansökan omvandlades till en projektplan.

Samhällskontraktet, sociala kontraktet eller **samhällets sociala kapital** används synonymt i denna rapport. Kommer från Per-Olof Östergren (professor vid Socialmedicin och global hälsa, Institutionen för kliniska vetenskaper i Malmö och vid Lunds Universitet) och innebär en rättighet att medverka till samhällets utformning och en skyldighet att respektera de spelregler som kollektivt formuleras mot att få nytta av samhällets funktioner, se kapitel 3.5.

stadsdelsmamma (med litet "s") är en kvinna som verkar som stadsdelsmamma.

Stadsdelsmammor 2.0 (med stort "S") syftar till projektet som omfattas av denna slututvärdering.

Stadsdelsmammor 3.0 alternativt **Stadsdelsmammor** syftar till den fortsatta verksamheten som fortsätter efter det att Stadsdelsmammor 2.0 är slut i februari 2020.

Tredjelandsmedborgare åsyftar personer som inte är medborgare i ett EU-land, men som har laglig bosättning eller håller på att förvärva laglig bosättning i Sverige (innebär att de har tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd).

Kapitel 2 – Beskrivning av projektet

2.1 Beskrivning av Stadsdelsmammor 2.0

Projektet Stadsdelsmammor 2.0 startade i augusti 2016 och pågick till och med februari 2020. Projektet har drivits i form av Asyl-, migrations- och integrationsfondsprojekt (AMIF) enligt Nationellt mål 2, Integration (som är en del av Specifikt mål 2, Integration och laglig migration).

Projektägare har varit Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad. Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för arbetsmarknadsfrågor, men har också huvudansvar för stadens arbete med stadsutveckling och integrationsfrågor.

Projektet Stadsdelsmammor 2.0 byggde vidare på erfarenheterna från projektet med stadsdelsmammor på Planteringen.

2.1.1 Syfte och mål

Syftet med projektet är att:

”Tredjelandsmedborgares sociala isolering ska brytas, att deras delaktighet i samhället ska öka samt att de närmar sig arbetsmarknaden. För att genomföra detta utgörs de främsta verktygen av stadsdelsmammor och multicaféer.”

De övergripande målen med projektet är att:

- Öka tredjelandsmedborgarnas och stadsdelsmammornas sociala och ”fysiska” hälsa.
- Öka tredjelandsmedborgarnas och stadsdelsmammornas deltagande i samhällslivet.
- Påskynda tredjelandsmedborgares och stadsdelsmammors tillträde till arbetsmarknaden och egenförsörjning.

Vidare nedbrutet är projektmålen:

- Att ge tredjelandsmedborgarna och stadsdelsmammorna tillgång till sociala och professionella nätverk i stadsdelar med stort utanförskap för att deras **sociala hälsa och nätverk ska öka** så att de kan börja planera för framtiden och **ta steg för att närma sig arbetsmarknaden och/eller studier**.
- Att tredjelandsmedborgare (via stadsdelsmammornas informationstillfällen på multicaféer) ska **höja sin kompetens** när det gäller bland annat **"familjeliv och integration"**.
- Att **"främja deltagande av tredjelandsmedborgare i samhällslivet"** genom att tredjelandsmedborgare kan vända sig till multicaféerna för att få information och svar på sina frågor om det svenska samhället på lätt svenska eller till viss mån även på sitt modersmål.

Projektets mål har konkretiserats i 11 indikatorer, dessa presenteras i kapitel 7 *Måluppfyllelse*.

2.1.2 Målgruppen

Målgruppen utgörs av tredjelandsmedborgare boende i stadsdelarna *Dalhem*, *Drottninghög* och *Fredriksdal* i Nordöstra staden samt *Närlunda* (se illustration 2.1) och utgörs av personer som inte är medborgare i ett EU-land, men som har laglig bosättning eller håller på att förvärva laglig bosättning i Sverige (innebär att de har tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd).

Enligt projektansökan är ambitionen att i hög grad rekrytera stadsdelsmammor från målgruppen tredjelandsmedborgare samt från ovan nämnda stadsdelar.

Stadsdelen Närlunda var inte ett område som var specificerat i projektansökan, men har i efterhand lagts till (i dialog med AMIF) då det är ett område där många från målgruppen bor. Se även 4.3 *Justeringar gentemot projektplan*.

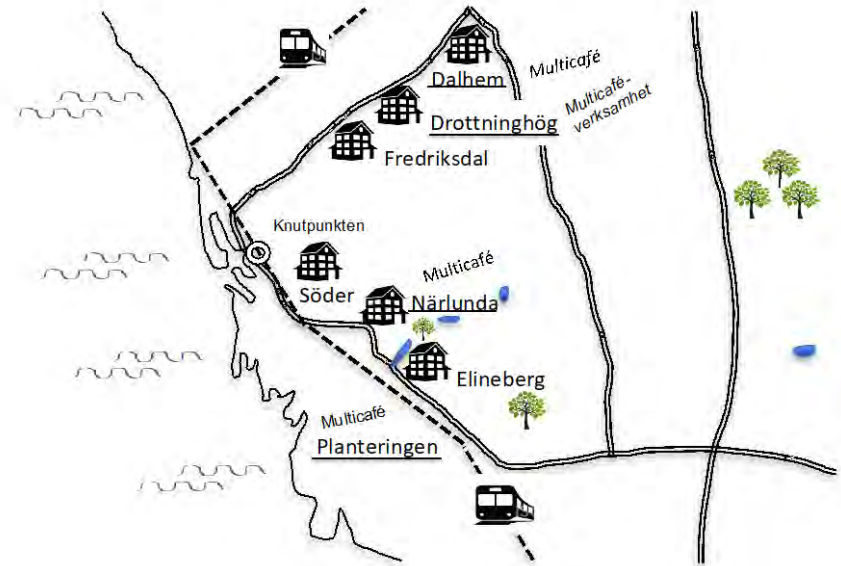

Illustration 2.1 Illustration över stadsdelsmammornas geografiska område i Helsingborg.

I tabellen nedan presenteras projektorganisationen.

Roll	Namn
Projektägare	Arbetsmarknadsförvaltningen, Helsingborgs stad.
Projektperiod	2016-08-01 – 2020-02-28.
Projektledare	Khawla Ibrahim, Arbetsmarknadsförvaltningen.
Arbetsgrupp	Projektet har drivits av projektledare Khawla Ibrahim. I arbetsgruppen har medarbetare ingått i olika omfattning och under olika perioder. Utöver projektledaren ingick Eva Järinge, Kerstin Stöckl och Safinaz Sabbagh i arbetsgruppen från början av projektet. I slutet av projektperioden ingick även Emma Simonsson i arbetsgruppen. Följande stadsdelsmammor har under projektet ingått i arbetsgruppen i form av extratjänst: Ala'a Sandeed, Amal Ibrahim och Rula Jandali.
Styrgrupp	I styrgruppen ingick: Smiljana Jörliden (enhetschef Service och etablering inom Arbetsmarknadsförvaltningen), Anna-Carin Mortenlind (enhetschef Arbete och studier 2, Arbetsmarknadsförvaltningen), Dragana Curovic (bosocial utvecklare, Helsingborgshem), Jessica Granquist (verksamhetschef Socialförvaltningen), Eva Nevtelen (sektionschef Arbetsförmedlingen), Samir Kafedzic (strateg Arbetsmarknadsförvaltningen), Ragnar Mattsson (strategisk utvecklare inom stadsdelsarbete, Arbetsmarknadsförvaltningen) som tog över platsen i styrgruppen i januari 2019 efter det att Samir bytt tjänst inom Helsingborgs stad, Peter Ekström (tf enhetschef Service och etablering, Arbetsmarknadsförvaltningen) som under senare delen av hösten 2019 ersatte Smiljanas roll i styrgruppen, projektledare Khawla Ibrahim samt följeforskare Jonas Modin. Även Arbetsmarknadsförvaltningens projektadministratör Annette Palmkvist har medverkat.
Referensgrupp (fokusgrupp)	Referensgruppen har utgjort ett stöd för projektledaren och arbetsgruppen för att kunna inhämta reflektion från andra berörda verksamheter. Arbetsmötena har genomförts med stadsdelsmammor och personer från andra verksamheter i Helsingborgs stad i syfte att försäkra att projektet har en koppling till Helsingborgs andra verksamheter och tredjelandsmedborgarnas vardag. Konstellationen för gruppen har varierat beroende på vilka frågor som varit aktuella för projektet att lyfta och få synpunkter kring. Den har, förutom stadsdelsmammor och arbetsgruppen, exempelvis kunnat omfattas av verksamheter som på olika sätt utgör möjliggörare för projektet, den har också kunnat omfattas av verksamheter som får stöd av stadsdelsmammor.
Deltagare	Utgörs av stadsdelsmammor, det vill säga av kvinnor som efter sin grundutbildning till stadsdelsmammor fungerar som broar mellan målgruppen och myndigheter och andra aktörer. Det är främst genom stadsdelsmammorna som projektet når målgruppen.
Målgrupp	Vuxna kvinnor och män som är tredjelandsmedborgare (personer som inte är medborgare i ett EU-land men som har laglig bosättning eller håller på att förvärva laglig bosättning i Sverige) som lever i ett utanförskap i Helsingborg.
Följeforskare/ utvärderare	Jonas Modin med stöd av Nancy Aponno, båda från Splitvision Research AB.

2.1.3 Asyl-, migrations- och integrationsfondens mål (AMIF)

Stadsdelsmammor 2.0 har drivits i form av Asyl-, migrations- och integrationsfondsprojekt (AMIF) enligt Nationellt mål 2, Integration (som är en del av Specifikt mål 2, Integration och laglig migration).

AMIF medfinansierar insatser som, i Stadsdelsmammors fall, riktar sig till *tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta i en medlemsstat eller som i förekommande fall håller på att förvärva laglig bosättning i en medlemsstat.*

Fonden vill med "Nationellt mål 2 – Integration" bland annat stärka tredjelandsmedborgares självförsörjning. Projektets koppling till de nationella målen för fonden är att Stadsdelsmammor 2.0 ska utveckla åtgärder som påskyndar och främjar tillträde till arbetsmarknaden för att öka sysselsättningsgrad hos tredjelandsmedborgare, exempelvis kompetensutveckling, förberedande arbetsmarknadsaktiviteter, tillgång till sociala och professionella nätverk.

2.1.4 Bakgrunden till projektet

Helsingborg är en mångkulturell stad med 165 nationaliteter och en folkmängd på 145 415 personer, varav cirka en tredjedel har utländsk bakgrund*.

I projektansökan som skrevs fram under våren 2016 beskrivs de utmaningar som Helsingborgs stad står inför likt många andra städer i Sverige. I ansökan beskrivs bland annat en ökad segregation och polarisering där vissa av stadens kommuninvånare lever isolerat genom att de saknar förståelse och tillit till majoritetssamhället (lever i utanförskap).

Helsingborgs tätort är indelat i 8 områden. En stor del av projektets målgrupp (tredjelandsmedborgare) lever i Nordöstra staden (Drottninghög, Fredriksdal och Dalhem) eller i liknande områden i Helsingborg (Planteringen och Närlunda). Av den vuxna befolkningen i områdena är det 60 % som har en medelinkomst som ligger på 100 000 SEK lägre än för Helsingborg som helhet (250 000 vs 350 000 SEK). Ohälsotalen är högre i dessa områden och medellivslängden kortare än i Helsingborg som helhet**. I flera av de samtida beskrivningarna av utanförskapet i Sverige som gjorts (bland annat i *MILSA:-en stödplattform för migration och hälsa*) så lyfts problematiken och skillnaderna i Sverige när det kommer till utanförskap i form av ohälsa, ett segregerat och differentierat samhälle på ett likvärdigt sätt***.

En stor del av de som lever i utanförskap i Helsingborg är tredjelandsmedborgare. De befinner sig långt från arbetsmarknaden, är språksvaga, isolerade och kan i många fall inte ta del av det som Helsingborg stad och andra aktörer erbjuder****.

* Helsingborgs hemsida/ Befolkningsutveckling och folkmängd (daterad den 17 september 2019).

** Sidan 7 i projektansökan.

*** *MILSA:-en stödplattform för migration och hälsa.*

**** Sidan 7 i projektansökan.

Pilotprojektet Planterings Stadsdelsmammor

Stadsdelsmammor 2.0 är tänkt att bygga vidare på pilotprojektet *Planterings Stadsdelsmammor* som genomfördes mellan 2013 och 2016 på Integrationsenheten, där Arbetsmarknadsförvaltningen var initiativtagare.

Pilotprojektet är inspirerat av danska "Bydelsmødre", som i sin tur har tagit konceptet från ett liknande projekt i Berlin, "Stadtteilmütter Berlin-Neukölln". Projektet i Danmark är utvecklat för att stötta kvinnor med annan etnisk bakgrund än dansk. Syftet är att utveckla och aktivera kvinnornas egna resurser till nytta för dem själva, deras familjer och samhället. En betydelsefull skillnad mellan det danska och det tyska konceptet är att Danmarks bydelsmødre är engagerade på frivillig basis medan i Tyskland är stadtteilmütter anställda.

Stadsdelsmammor 2.0 i linje med stadens satsning på medskapande

Sedan 2015 arbetar Helsingborgs stad med att öka utrymmet och processerna där medborgarna är medskapare. Inom Arbetsmarknadsförvaltningen ingår detta som en del av deras utvecklingsarbete som benämns *invånarprocessen* som bland annat omfattar medskapande och att öka inflytandet över sina egna processer i kontakten med Arbetsmarknadsförvaltningen. Stadsdelsmammor 2.0 är ett sätt för staden att arbeta med delaktighet och medskapande med tredjelandsmedborgare.

2.2 Avvikelser

Inga avvikelser mot projektansökan har lämnats in. Däremot har justeringar, förändringar gentemot ansökan, gjorts, se avsnitt 4.3 *Justeringar gentemot projektplan*. Samtliga dessa har stämts av och godkänts av AMIF.

2.3 Målkonflikter i projektansökan

2.3.1 Målkonflikt mellan två indikatorer

Under projektlogikworkshopen som genomfördes i augusti 2017 med arbetsgruppen och styrgruppen diskuterades det kring att det kan föreligga en målkonflikt mellan indikatorerna "antal stadsdelsmammor som på olika sätt går vidare med sina liv" och "antal grundutbildade stadsdelsmammor". Om andelen stadsdelsmammor som går vidare till arbete eller studier (och lämnar rollen som stadsdelsmamma) blir för hög, kan det resultera i att det inte finns tillräckligt många aktiva stadsdelsmammor för att kunna driva multicaféerna samt som kan arbeta riktat mot tredjelandsmedborgare. För att kunna säkerställa att det finns tillräckligt med stadsdelsmammor identifierades det under projektlogikworkshopen som viktigt att man inom projektet var öppna inför att utbilda fler stadsdelsmammor ifall det skulle behövas. Något som arbetsgruppen också varit öppna för under projektets gång men som inte behövts, se även kapitel 7.3.4 *Identifierade målkonflikter föll inte ut*. På projektlogikworkshopen diskuterades det även kring möjligheten att starta en alumniverksamhet för att kunna hålla konceptet kvar hos för tillfället inaktiva stadsdelsmammor, se kapitel 6.4 *Alumniverksamhet*.

2.3.2 Motstridigheter i målgrupp

En indikator för projektet är att Stadsdelsmammor 2.0 ska bli implementerat och leva vidare efter projektfasen. Här finns det en motstridighet i att projektets målgrupp "tredjelandsmedborgare som lever i utanförskap" är för snävt begränsat i förhållande till stadens behov. Helsingborgs stad ser att även de som kom till Sverige i tidigare flyktingströmmar, men som av olika anledningar ännu inte kommit in i samhället*, också har behov av stadsdelsmammors stöd. Stadens önskemål om en bredare målgrupp kan därför stå i konflikt till att projektet ska bli implementerat. Här är det viktigt att projektet visar på potentialen – att de har metoder och arbetssätt att kunna arbeta mot en bredare målgrupp, men att det görs utan att de för den sakens skull nyttjar projektmedlen. Se även kapitel 7.3.4 *Identifierade målkonflikter föll inte ut*.

* De har ännu inte tagit del av eller bidragit till samhällskontraktet.

Kapitel 3 – Stadsdelsmammor

3.1 Stadsdelsmammors dagliga verksamhet

3.1.1 Besökare på multicaféerna

En stor del av arbetet för Stadsdelsmammor 2.0 har under projekttiden ägt rum på multicaféerna, dit tredjelandsmedborgare har kommit. Över 1 500 tredjelandsmedborgare (registrerade unika) har besökt multicaféerna under projektets tid. En del av besökarna är återkommande medan andra besöker multicaféerna vid enstaka tillfällen.

Aktiviteter har varit riktade till tredjelandsmedborgare, men multicaféerna har varit öppna för alla över 18 år och för både kvinnor och män. Barn och unga har i undantagsfall fått vara där tillsammans med vårdnadshavare samt självklart när det har varit aktiviteter som riktar sig till hela familjen.

3.1.2 Programutbud på multicaféerna

Multicaféer har drivits på Dalhem, Närlunda, Planteringen och därutöver under en period också på Drottninghögs bibliotek. Under hösten 2019 har verksamheten istället för på Drottninghögs bibliotek ägt rum på Café Välkommen. Utöver de fasta multicaféerna har det också funnits mobila multicaféer, exempelvis på bibliotek och vid evenemang i staden. Se även 3.1.3 *Mobila multicaféer*.

Ett multicafé kan beskrivas som en sammankomst med aktiviteter. Basen av aktiviteter har varit någon form av hälsoaktivitet oftast *stolsyoga, kreativ svenska*, fika och möjlighet att ställa frågor och få stöd och hjälp av stadsdelsmammor. Det har också oftast varit någon form av föreläsning eller besök från extern aktör på teman som: arbete, studier, hälsa, familjeliv eller samhällsinformation.

Multicaféer har bedrivits sedan våren 2017 och programmet har haft ett likvärdigt upplägg över tid. Exempelvis har det under våren 2019 funnits multicafé i Närlunda som har haft öppet på tisdagar kl.13–16 och multicaféet i Dalhem har haft öppet på torsdagar kl.13–16. På Planteringen (Lilla stugan) har stadsdelsmammorna haft multicaféverksamhet varje fredag kl.13–16. Stadsdelsmammor har även varit på Drottninghögs bibliotek varje fredag kl.14–16.

För att ge exempel på innehållet i programutbudet presenterar vi här nedan hur programverksamheten under mars och april 2019 såg ut:

Mars

5 mars, Fettisdagen där det bjuds på fastlagsbullar. Närlunda.

7 mars, Information av barnmorska. Dalhem.

8 mars, Information om arbetsprojektet "Tillväxt Helsingborg". Planteringen.

14 mars, Information om Visionsfonden. Dalhem.

19 mars, Information om arbetsprojektet "Tillväxt Helsingborg". Närlunda.

29 mars, Information om Visionsfonden. Planteringen.

April

9 april, Information om "JOBBLAR" av rekryteringskonsult. Närlunda.

12 april, Information om "JOBBLAR" av rekryteringskonsult. Planteringen.

11 april, Påskpyssel för hela familjen. Dalhem.

16 april, Påskpyssel för hela familjen. Närlunda.

25 april, Information om EU-valet. Dalhem.

3.1.3 Mobila multicaféer

Tidigt i projektet introducerades mobila multicaféer, vilket innebär att stadsdelsmammorna finns på plats ute i det offentliga rummet och har verksamhet liknande de som äger rum på ordinarie multicaféer.

Målet med den mobila multicaféverksamheten är att nå ut bredare med konceptet, att träffa tredjelandsmedborgarna på platser där de redan befinner sig och känner sig trygga.

Stadsdelsmammor särskiljer mobila multicaféer från tillfällen när de "bara" är ute och informerar om verksamheten. För att aktiviteten ska klassas som mobil multicaféverksamhet behöver det bland annat finnas möjlighet att sitta ner och ha ett samtal samt finnas någon form av planerad kunskapsdelning.

Exempel på mobilt multicafé var när stadsdelsmammor besökte Stenbrogården den 19 juni 2019 för att spela kubb och bjuda på fika och där stadsdelsmammorna fick svara på frågor som de boende hade.

3.1.4 Stadsdelsmammor ger stöd i vardagen

Stadsdelsmammor är projektets huvudverktyg för att nå målgruppen, tredjelandsmedborgare. I ansökan är det definierat att stadsdelsmammorna i första hand ska rekryteras från projektets målgrupp. Så har också varit fallet. Nästan samtliga stadsdelsmammor har egen erfarenhet av att vara ny i Sverige.

Stadsdelsmammorna har i intervjuer förklarat att mycket av deras dagliga arbete sker i deras vardag och att en stor del sker i deras närområde, där de själva bor och verkar. Men arbetet sker även i samband med att de själva utför andra ärenden i staden. De träffar på och fångar spontant upp folk när de själva rör sig ute i vardagen. Det kan, i linje med citaten nedan, exempelvis handla om att de hjälper en tredjelandsmedborgare i samband med att de själva är på Arbetsförmedlingen, på biblioteket, på bussen eller ute i det område där de bor.

"Idag var jag till exempel på Arbetsförmedlingen för jag hade en fråga. Jag upptäckte att det var en arabisk man där som pratade med en handläggare i receptionen. De förstod inte varandra, så jag erbjöd mig att hjälpa till. De båda accepterade att jag hjälpte till. Han blev glad att det fanns någon som kunde hjälpa till att översätta."

"Om det finns problem i ett bostadsområde kan vi hjälpa till med att lösa dem. Exempelvis med bostadsägare eller grannar."

Det kan även vara så att grannar och bekantas bekanta söker upp dem eller kommer till multicaféet för att ställa frågor till dem i egenskap av stadsdelsmamma (för att de vet om att de har kunskaper, professionella kontakter eller att de kan hjälpa till med att adressera dem till rätt person eller myndighet).

"Det kom till exempel en kvinna till mig som behövde gå till Vårdcentralen. Hon visste inte hur hon skulle göra. Ibland ringer jag till Vårdcentralen. Jag gör andra saker också. Nu gick jag till Vårdcentralen med kvinnan för att boka en tid till henne."

"Ibland kan vi hjälpa andra fylla i blanketter eller välja yrkesutbildning. Eller svara på frågor om familjen. Vi hjälper till med mycket om allt möjligt."

"Det finns invandrare som bott här i 20 år. De vet inte hur man kan använda digitala verktyg. Till exempel betala faktura, skicka mejl. De behöver jättemycket hjälp."

3.1.5 Stadsdelsmammor samverkar med andra funktioner

Ytterligare ett område där stadsdelsmammorna gör stor skillnad i samhället utgörs av de samarbeten som sker. Under projektets tid har Stadsdelsmammor 2.0 haft olika samarbeten där stadsdelsmammor utgjort en stödjande länk. Med det förtroendekapital de besitter som stadsdelsmammor, att de själva har gjort resan att komma till Sverige och att de kan förmedla kunskaper på ett begripligt och hanterbart sätt för målgruppen, har de till en låg kontaktkostnad möjlighet att nå ut till målgrupper som staden annars har svårt att nå ut till. Som stadsdelsmammor utgör de också en neutral part som har tystnadsplikt.

Här nedan följer några exempel på samarbeten som skett under projektets tid.

Digitala instruktörer

Under 2019 har flera stadsdelsmammor i samverkan med Stadsbiblioteket utbildats till digitala instruktörer, där de kan finnas på bibliotek och andra strategiska platser för att kunna hjälpa tredjelandsmedborgare och andra invånare med deras digitala behov. Det kan exempelvis handla om att vara behjälpliga med hur appen Skills fungerar, förklara hur de gör bankutdrag för att de ska kunna göra ansökan till Försörjningsstöd, förklara hur de söker arbete, hur de sjukanmäler barn, hur de tar del av skolplattformar.

Stadsdelsmammorna hjälper här till att bryta mönster och förklarar och ger invånarna möjlighet att få kunskap och förståelse så de kan använda de digitala tjänsterna (mentala förflyttningar).

EU-valsformatörer

Inför EU-valet i maj 2019 samverkade Stadsdelsmammor 2.0 med Europa Direkt vid Helsingborgs Kontaktcenter.

Månaden före valet genomförde de aktiviteter med EU-information på multicaféerna i Närlunda, Dalhem, Café Välkommen och Planteringen. Den 15 maj genomförde de tillsammans med Europa Direkt en workshop på Tryckeriet, dit de bjudit in politiker, invånare, stadsdelsmammor och tjänstepersoner från staden. Efter workshopen öppnades det upp för allmänheten och en debatt inför EU-valet genomfördes.

Stadsdelsmammorna spred information och kunskap både på och utanför ovan nämnda mötestillfällen. Genom sina kontaktnät hade de möjlighet att sprida information till målgrupper som samhället annars har svårt att nå ut till. Hos några inom målgruppen finns misstro mot information som samhället försöker sprida. Stadsdelsmammor har kunnat hjälpa till och sätta informationen i rätt sammanhang och göra den begriplig och hanterbar.

Stadsdelsmammornas insatser är mentalt mönsterbrytande, de möjliggör tillitssprång så att tredjelandsmedborgare vågar sätta sig in i vad EU-valet innebär, öppnar upp för möjligheten att gå och rösta, agerar på sätt som de annars inte skulle ha gjort.

Samarbeten på offentliga arenor

Stadsdelsmammorna har också varit på plats och medverkat i olika aktiviteter på offentliga arenor som exempelvis områdesdagar som Närlundadagen, EAST-dagen, Mångfaldsveckan, firande av Internationella kvinnodagen med mera.

Stadsdelsmammors medverkan på dessa aktiviteter gör att tredjelandsmedborgare vågar komma till aktiviteterna och med det besöka andra offentliga platser eller andra stadsdelar de tidigare aldrig besökt. Stadsdelsmammornas insatser bryter med andra ord geografiska mönster och möjliggör tillitssprång för tredjelandsmedborgarna.

Även de fester som stadsdelsmammorna har haft på multicaféerna fungerar på samma mönsterbrytande sätt – med att stadsdelsmammor bjuder in eller kanske till och med hämtar och följer nya besökare till festen i multicafélokalen så vågar de ta steget och gå dit (tillitssprång).

Delaktighet i referensgrupper

Stadsdelsmammor har under projektet också deltagit i olika referensgrupper. Exempel på referensgrupper är:

- 3-4 stadsdelsmammor deltog på inbjudan av Stadsledningsförvaltningen i en referensgrupp i början av december 2019 inför byggandet av ett nytt badhus i Oceanhamnen. Temat för workshopen var "Vad vill Helsingborgarna att det nya badet i Oceanhamnen ska innehålla?".
- Inför utvecklingen av Aktivitetshuset Tryckeriet har några stadsdelsmammor gradvis tagit rollen som medskapare av hälsodelen på Tryckeriet.

3.2 Inblick i tredjelandsmedborgarnas situation och stadsdelsmammornas aktiviteter

3.2.1 Tredjelandsmedborgarnas beskrivning av sin situation i Sverige

Flertalet av de intervjuade tredjelandsmedborgarna beskriver att det är en stor skillnad mellan att leva i Sverige jämfört med i deras ursprungliga hemland. Majoriteten beskriver att de haft ett väl fungerande liv i sitt ursprungliga hemland med hög livsstandard, men att det är skillnad här i Sverige där de inte har vare sig den sociala eller ekonomiska styrkan de hade i sitt ursprungliga hemland. Nu får de "börja om från början". De beskriver också att systemet är annorlunda och att de behöver skapa sig en förståelse för hur samhället i Sverige fungerar (bostad, arbete, skola med mera).

Språket är nyckeln

De beskriver att lära sig svenska är en central nyckel till ett liv i Sverige. De berättar att det kan vara svårt att få kontakt för att tala svenska med "svenskar", då många svenskar upplevs som "lite försiktiga". Några beskriver också att de haft svårt att lära sig svenska när de har läst på sfi (svenska för invandrare), att den undervisningsformen inte har passat dem. Flera av de som är lite äldre beskriver att de på sfi har blivit hämmade i sin inlärningsprocess då de yngre har gjort progression och inte de själva.

Initialt fokus på basbehov

En röd tråd i de intervjuades berättelser handlar om att få basbehoven enligt Maslows behovstrappa uppfyllda. De beskriver att det initialt är viktigt att hitta boende och att skaffa sig ett arbete (att de kan trygga sin försörjning och kan bidra till samhället).

För att det ska vara möjligt att få ett förstahandskontrakt på boende beskriver de att de oftast måste ha stått i bostadskö och att de även ska kunna visa att de har en tillsvidareanställning. Det innebär att det för flertalet handlar om att initialt skaffa sig en tillsvidareanställning (vilket arbete som helst). De beskriver vidare att det är först när dessa grundläggande delar är på plats som de kan fortsätta med sina liv och sina karriärer (självförverkligande). Då kan strategier för hur deras kommande liv ska se ut och hur de kan använda sina kunskaper och erfarenheter på bästa sätt ta plats.

Behov av navigeringshjälp

Flera beskriver att de finner det svårt att dra nytta av sina tidigare erfarenheter och kompetenser. I många fall blir det att de får "börja om" i Sverige. Ett tydligt mönster i berättelserna är att den svenska arbetsmarknaden har svårt att förstå och ta tillvara på erfarenheter, kunskaper och utbildningar som inte följer de svenska systemen.

En annan brist i systemet, som också är återkommande i intervjuerna, är för dem som har en akademisk examen att de upplever att de inte får hjälp med hur de ska kunna praktisera sin profession i Sverige. Vilka akademiska kurser behöver de komplettera sin utbildning med för att vara legitimerade i Sverige? Vilka alternativa yrken, branscher skulle de kunna vara verksamma inom utan komplettering? Många av de vi

har intervjuat skulle i högre grad behöva få komma i kontakt med rekryterare som arbetar med deras bransch och inte främst med utlandsfödda för att hamna rätt.

3.2.2 Styrkan med Stadsdelsmammor 2.0 enligt tredjelandsmedborgare

De intervjuade bland målgruppen beskriver att de får med sig följande från besöken på multicaféets aktiviteter:

Gemenskap, glädje och trygghet

Stadsdelsmammorna och besökarna på multicaféets aktiviteter ger dem gemenskap. De pratar om stadsdelsmammorna och personerna de träffar på multicaféets aktiviteter som "sin familj".

Många av de intervjuade beskriver att deras familjeliv i ursprungslandet och Sverige skiljer sig åt. De har täta band till sina föräldrar och umgås med föräldrar, syskon, kusiner och familj på daglig basis. Här i Sverige har de inte sin stora familj runt sig i vardagen och de upplever sig ensamma. I vissa fall blir kvinnorna deprimerade och de har svårt att ta sig ut från sin lägenhet. Med det som bakgrund är det flera av de intervjuade som beskriver att de upplever att stadsdelsmammorna ger dem glädje och trygghet och att multicaféets aktiviteter gör att de kan börja ta sig ut.

Nätverk

De beskriver att de med stadsdelsmammorna, och genom att komma på multicaféets aktiviteter, får ett stort nätverk, både socialt och professionellt.

Exempel på *socialt nätverk* är att de med stadsdelsmammor

känner gemenskap som i beskrivningen ovan. De får även möjliga kontaktvägar vidare till andra sociala föreningar och organisationer. Exempel på *professionellt nätverk* är kontakter eller tips på hur de kan gå tillväga för att söka bostad, praktik, studier eller arbete.

Kunskap

Samtliga av de intervjuade beskriver att det är svårt att veta hur de ska göra och vad som gäller i samhället när de kommer som nya till Sverige. Stadsdelsmammor 2.0 är en plats och en kontakt, dit de känner att de kan vända sig med sina frågor. De beskriver flera av de aktiviteter som ägt rum på multicaféet som intressanta för dem (exempelvis teman som hälsa, mat, sömn, yoga, familj samt möjlighet att tala svenska).

Även stadsdelsmammorna beskriver att de ser att tredjelandsmedborgarna får med sig ovanstående punkter från multicaféaktiviteterna.

3.3 Reflektion kring den dagliga verksamheten

3.3.1 Multicaféverksamheten

Innehållet i aktiviteter och programutbud för multicaféverksamheten har tagits fram i samverkan mellan arbetsgruppen och stadsdelsmammor. Baserat på intervjuer med målgruppen tredjelandsmedborgare är vår bedömning att aktiviteterna är relevanta och väl balanserade i relation till projektets insatsområden (social och fysisk hälsa, arbetsmarknad och studier, familjeliv, samhällsfrågor och delaktighet i samhället).

Vi ser i intervjuerna att multicaféerna har utgjort en betydelsefull dörröppnare och en viktig första kontaktyta för tredjelandsmedborgare. Utbudet och regelbundenheten har gjort det enklare för invånarna att komma in och vara en del av det som görs.

Multicaféerna har erbjudit ett tydligt sammanhang där tredjelandsmedborgare (och även andra besökare samt stadsdelsmammor) har kunnat delta. I och med att både stadsdelsmammor och arbetsgruppen funnit på plats har det skapats goda förutsättningar både språkligt och kulturellt att delta.

I intervjuer med tredjelandsmedborgare, både på multicaféerna och på andra platser i Helsingborg, beskriver de att de besöker **Kreativ svenska** på multicaféet. Vissa besöker flera olika multicaféer samma vecka för att få möjlighet att träna kreativ svenska vid mer än ett tillfälle per vecka. Flera berättar att de tack vare multicaféets aktiviteter har fått en anledning att ta sig ut från lägenheten, de upplever en gemenskap och beskriver de stadsdelsmammor och deltagare de regelbundet möter på multicaféet som "sin familj".

Att delta på kreativ svenska ligger för många inom ramen för deras komfortzon, då tidigare möten med det svenska samhället för många har skett genom sfi-undervisning och språkcaféer. Väl där upptäcker de vikten av det övriga utbudet, hur det kan lösa upp hinder och hjälpa dem att komma in i svenska samhället och ta ett steg närmare arbete och/eller studier. De beskriver att när de väl är där så upplever de att de får så mycket mer.

Några beskriver också att de inte längre har möjligheter att läsa sfi med finansiering, då deras tid inom etableringsprogrammet har löpt ut och de ser därför kreativ svenska som en bra möjlighet att fortsätta förbättra sin svenska. Flera har också beskrivit att den kreativa svenskan bättre möter upp deras sätt att lära sig då de upplever att de hade svårt att lära sig svenska på sfi.

Under projekttiden har det återkommande diskuterats och planerats för att aktiviteterna på multicaféerna ska planeras och drivas av stadsdelsmammorna själva. Så har dock inte fullt ut blivit fallet. Bakgrunden till varför stadsdelsmammorna inte tagit över verksamheten på multicaféerna från arbetsgruppen har vi inte riktigt fått klarhet i.

Det har under projektets gång prövats olika former av marknadsföring och olika öppettider för verksamheten. Det har dock varit svårt att se ett tydligt mönster i hur de olika insatserna påverkar besöksantalet. Populariteten för de olika multicaféerna har skiftat över tid. Det vi kan se som har en tydlig inverkan i besöksstatistiken är när stadsdelsmammorna gör personliga inbjudningar, tar med sig målgruppen till lokalerna (mönsterbrytande insatser) eller när hela sfi-klasser eller andra insatser har besökt multicaféet. Annars handlar det mer om tillfälligheter, slump och tajming som påverkar besöksantalet.

Möjligheten att behålla en kontinuitet i verksamheterna har påverkats av yttre omständigheter under projekttiden. Samtliga multicaféer har under en period varit tvungna att ha stängt och detta har påverkat besöksstatistiken även en period strax efter det varit stängt.

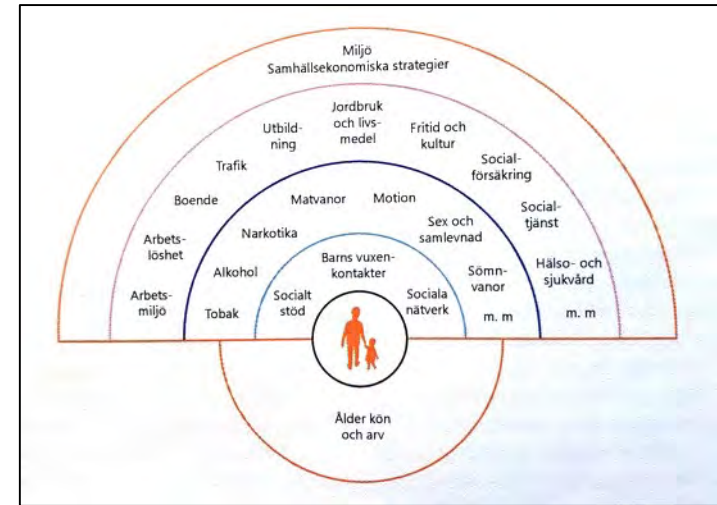
3.4 Teorier med koppling till den dagliga verksamheten

I vår analys av Stadsdelsmammor 2.0 har vi tagit stöd av fyra teoribildningar som redovisas nedan. De två översta har en tydlig koppling till projekt och omnämns i *MILSA – En stödplattform för migration och hälsa. Grunden läggs.** De andra två har sin grund i forskning kring entreprenörskap. De fyra teoribildningarna är:

- Hälsans bestämningsfaktorer
- Samhällets sociala kapital
- Tillitssprång
- Närhetens betydelse

3.4.1 Hälsans bestämningsfaktorer

I MILSA-rapporten* anläggs ett bredare perspektiv på hälsa, ett angreppssätt som är fruktsamt för att förstå stadsdelsmammornas arbete. I MILSA-rapporten refererar Carin Björngren Cuadra och Katarina Carlzén till Dahlgren och Whiteheads modell (se illustration) som knyter an till att människors hälsa har en tydlig relation till allt som finns runt oss och det är många faktorer som påverkar hur vi mår. De beskriver också att: "Alla människor behöver ungefär samma saker. Men att vi behöver olika mycket vid skilda tidpunkter i livet. Som ny i ett land kan det ofta vara svårt med flera av de delar som förut varit självklara." De beskriver vidare: "En hälsofrämjande etablering måste förhålla sig till det och ge individen stöd att utforma sitt nya liv utifrån egna

utgångspunkter, behov och önskemål. Här handlar det om att tillgängliggöra samhällsresurser." De refererar vidare till Per-Olof Östergrens resonemang "att nyanlända behöver få del av det nya *samhällets sociala kapital* så snabbt som möjligt för att inte hamna i en långvarig ond cirkel av social marginalisering och försämrad hälsa"*.

* Källa: Björngren Cuadra, Carin; Carlzén, Katarina. *MILSA – Stödplattform för migration och hälsa. Grunden läggs.* Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, MIM, Malmö Högskola.

3.4.2 Samhällets sociala kapital

Ett annat sätt att närma sig den effekt som Stadsdelsmammor 2.0 ska uppnå är att använda sig av Per-Olof Östergrens* resonemang från kapitel 2 i MILSA-rapporten** runt det *sociala kontraktet* och *samhällets sociala kapital*. Han beskriver *sociala kontraktet* som något som vi både tar del av och som vi bidrar till. Han skriver:

”I ett demokratiskt samhälle innebär kontraktet en rättighet att medverka till samhällets utformning och en skyldighet att respektera de spelregler som kollektivt formuleras mot att få nytta av samhällets funktioner.”

Han skriver vidare lite längre fram i texten:

”Om förhållandena i ett samhälle blir sådant att individerna väljer bort att ställa upp på sin del av kontraktet, så bryter det samman.”

Några stycken framåt i texten fortsätter han med:

”Medborgares tillit till myndigheter gör att dessa fungerar bättre. Tillit skapas genom att individer deltar aktivt i olika sociala sammanhang och utvecklar gemensamma mål och värderingar med de andra deltagarna. Ett sätt att öka tilliten, det sociala kapitalet, är därför att erbjuda ökade möjligheter till deltagande på olika samhällsarenor.”

Han beskriver också att det behöver skapas en *stödjande miljö* (läs multicaféer) där nyanlända tredjelandsmedborgare får tillgång till sammanhang som medför ett aktivt deltagande och där *tillit* till samhället skapas.

Per-Olof Östergrens resonemang om tillit, delaktighet och det sociala kontraktet innehåller flera intressanta dimensioner. I vår tolkning av hans resonemang finns det en inbyggd jämvikt mellan en tillit till det sociala kontraktet, samhällets värderingar och världsordning och ens egna värderingssystem och världsordning. Om skillnaden dem emellan är för stor är det svårt att ha en tilltro till samhället. Men om jag väljer att inte leva i enlighet med det sociala kontraktet underminerar jag slutligen samhället. En annan aspekt av resonemanget, jämvikten, bygger på att jag som person får ett tillträde till det sociala kapitalet, att jag får möjlighet att vara delaktig. Om jag ställs utanför delaktigheten underminerar bristen på tillträde så småningom det sociala kontraktet.

Multicaféerna och stadsdelsmammorna utgör en arena, ett forum som kan ge kunskap och förståelse för innehållet i det sociala kontraktet och därmed en tillit till samhället. Stadsdelsmammornas sociala och professionella nätverk ger också möjlighet att få vägar in till (möjlighet att vara delaktiga i) det sociala kontraktet så jag inte hamnar utanför.

* Per-Olof Östergren är professor vid Socialmedicin och global hälsa, Institutionen för kliniska vetenskaper i Malmö och vid Lunds Universitet.

** Per-Olof Östergren. *MILSA - Stödplattform för migration och hälsa. Grunden läggs.* Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, MIM, Malmö Högskola. Kapitel 2.

I intervjuer med målgruppen har flera beskrivit att de på grund av missförstånd och okunskap haft svårt att förstå delar av det sociala kontraktet. Ett exempel är bilden att Socialtjänsten tar barnen ifrån tredjelandsmedborgare om de gör något fel i barnuppfostran. Ett annat exempel på när tredjelandsmedborgare inte får tillträde, har möjlighet att delta inom ramen för det sociala kontraktet, är när tredjelandsmedborgare har svårt att få kontrakt för en bostad om de inte har fast arbete (vilket gör att de ofta blir hänvisade till en svart bostadsmarknad).

3.4.3 Tillitssprång

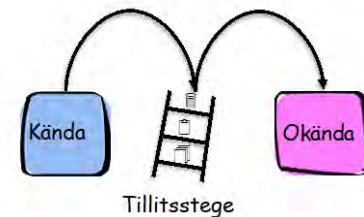
Tillit och tillitssprång är centrala delar i Stadsdelsmammor 2.0 och utgör enligt oss grunden i konceptet. Att tredjelandsmedborgarna har tillit till stadsdelsmammorna och multicaféerna är helt avgörande för projektets möjlighet att göra skillnad.

I vår analys har vi tagit hjälp i tänkandet av Rachel Botsmans* resonemang som kortfattat kan beskrivas som att tillit är kontextuellt och att vi får förtroende av det familjära. Det är det familjära som gör det okända mindre okänt och som gör att vi vågar ta språnget till det okända.

Hon beskriver det som att det finns en "avgrund" mellan det kända och det okända och för att vi ska våga ta språnget till det okända behövs en brygga, en övergång. Själva bryggan erhålls av någon form av försäkran i det kända, någon eller något som vi har tillit till.

Hon beskriver att för att vi exempelvis ska våga använda en digital plattform så byggs övergången upp i tre steg. Hon liknar det vid en stege där stegen är:

1. Tillit till konceptet
2. Tillit till plattformen
3. Tillit till andra användare

* Rachel Botsman är författare och forskare vid Oxford University's Saïd Business School.

Rachel Botsmans föreläsningar: "We've stopped trusting institutions and started trusting strangers." den 22 oktober 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=gdsZKkgE-E>

"State of the Sharing Economy" den 19 augusti 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=A15OorflGk4&feature=youtu.be>

"The currency of the new economy is trust" TED talk den 24 september 2012 <https://www.youtube.com/watch?v=kTqgiF4HmgQ&feature=youtu.be>

Kopplat till stadsdelsmammorna så handlar det först och främst om att stadsdelsmammorna skapar tillit, en brygga, så att tredjelandsmedborgarna vågar komma till multicaféerna (här är också närheten viktig, se nästa avsnitt), men det handlar också om stadsdelsmammornas arbete med att stärka tredjelandsmedborgarnas tillit till samhället och samhällskontraktet.

För att kunna erhålla tillit handlar det om att möta tredjelandsmedborgarna där de är i deras vardag (fysiskt och mentalt). Om mellanrummet, avståndet, är för stort, blir språnget som leder till tillit för stort att ta.

Ett annat sätt att se på tillitssprång är utifrån stadsdelsmammornas berättelser om hur de har erbjudits arbete tack vare sin roll som stadsdelsmamma. Kvinnorna upplevde att de blev mer intressanta för arbetsgivarna efter att de blivit stadsdelsmammor. Rollen som stadsdelsmamma har fungerat som en brygga för arbetsgivarna mellan det okända till det kända. En försäkran i det kända som gör att arbetsgivarna kan ha en tillit till dem som personer och deras kompetens.

3.4.4 Närhetens betydelse

I vår reflektion runt närhetens betydelse för projektet och för tredjelandsmedborgarnas deltagande tog vi avstamp i Kjell A Nordströms* argument från flera av hans föreläsningar om urbanisering.

Han säger att *”för avancerad kunskapsdelning ska ske behöver man träffas”*. Han refererar till sin kollega Robin Teiglands** studie om det svenska IT-undret*** och att hela det svenska

IT-undret har skett inom en radie av 4,50 meter från uteserveringen på restaurang Sturehof på Stureplan i Stockholm. Inom denna radie finns företagen Skype, Spotify, bankerna, juristfirmorna, Handelshögskolan och KTH.

Kjell A Nordström för också ett resonemang om vikten av samverkan och nätverkande i dagens samhälle där alla är amatörer och kunskapsmassan är så stor att vi måste samarbeta hela tiden. Då närhet är ett måste – särskilt när det gäller så kallad tyst kunskap (den sortens kunskap som måste studeras live för att lära sig), behöver vi träffas.

Att multicaféerna och stadsdelsmammorna finns i tredjelandsmedborgarnas närmiljö är en grundläggande del av konceptet Stadsdelsmammor. Dels för att det ska vara lätt att ta sig till multicaféet, att multicaféet ska vara i en miljö som de känner igen (trygghet); för att stadsdelsmammorna är personer som tredjelandsmedborgarna enkelt kan träffa på och ställa frågor till (i förskolan, i skolan, på gården, i tvättstugan, i trapphuset); för att deltagande på multicaféet ska leda till att de upplever att de kan vara med och påverka i sin närmiljö (demokrati och inflytande) och dels för att deltagandet på multicaféet ska kunna leda till att tredjelandsmedborgarna lär känna andra boende i sitt område (ökad socialt nätverk).

* Forskare, företagsekonom och författare. Har tillsammans med Jonas Ridderstråle skrivit böckerna Funky Business, Karaoke Capitalism och Funky Business Forever.

** Professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm och Chalmers Tekniska högskola.

*** Skog, Albin; Lewan, Mats; Karlström Michael; Morgulis-Yakushev, Sergey; Lu, Yixin; Teigland, Robin. *Chasing the Tale of the Unicorn – A study of Sweden's misty meadows*. Innovative Internet: Report 1. May 2016. Center for Strategy and Competitiveness, Stockholm School of Economics Institute for Research Stockholm, Sweden.

Kapitel 4 – Om process och processledning

4.1 Ett välskött projekt

Projektet har varit mycket välskött och har genom hela projektperioden legat före i tidsplanen, levererat över projekt mål och projektledaren har säkerställt att de haft marginalerna på sin sida.

Projektledare, arbetsgrupp och stadsdelsmammor har drivit projektet mycket professionellt. De har väl anpassat insatser utifrån yttre påverkansfaktorer samt tagit tillvara på de möjligheter som erbjudits projektet. Arbets sättet kan beskrivas som agilt (lätt rörligt), iterativt och väl avvägt till projektplan och projekt mål.

Projektets arbete har karakteriserats av fem förhållningssätt (arbetssätt/metod) som bidragit till dess framgång:

- Ett öppet och nyfiskt förhållningssätt, vågat testa de möjligheter som erbjudits.
- Fokus på samarbete med redan befintliga insatser inom Helsingborgs stad och civilsamhället. Flera av de utbildningar och insatser som genomförts har baserats på befintliga insatser eller har tagits fram i samverkan istället för på egen hand.
- Fokuserat på att etablera goda relationer med personer som driver projekt och olika initiativ i Helsingborg, vilket bidragit till att personer blivit möjliggörare för projektet. Detta har gjorts dels genom samarbeten och dels genom att erbjuda stadsdelsmammornas tjänster till andra inom förvaltningarna.

- "Suttit still i båten" när det stormar. Väntat in rätt tillfälle när det bäst lämpat sig att agera.
- Kontinuerligt förankrat sitt resultat hos förvaltningsledning och politiker.

Bitvis har det varit tuffa utmaningar som projektet har ställts inför. Mer om det i avsnitt 4.4.

4.2 Organisationen runt projektet

4.2.1 Arbetsgruppen

Initialt i projektet bestod arbetsgruppen av projektledare Khawla Ibrahim med stöd av Kerstin Stöckl. Tidigt utökades arbetsgruppen med Safinaz Sabbagh och Eva Järinge. Safinaz Sabbagh är anställd i arbetsgruppen fram till och med hösten 2018. Från och med senhösten 2019 fram till projektets avslut arbetade Emma Simonsson i arbetsgruppen efter att Kerstin Stöckl gick i pension. På grund av omorganisationer inom Arbetsmarknadsförvaltningen under projektets gång har omfattningen på tjänsterna varierat under projekttiden, undantaget projektledaren. Arbetsgruppen har under projektets gång varit förstärkt av stadsdelsmammorna: Ala'a Sandeed, Amal Ibrahim och Rula Jandali som haft extratjänster inom Helsingborgs stad.

Projektet har också haft löpande stöd av projektadministratör Annette Palmkvist.

4.2.2 Styrgruppen

Det har varit en aktiv, engagerad och kunnig styrgrupp som lagt mycket tid på projektet utöver styrgruppsmötena. Styrgruppen har träffats cirka två gånger per halvår.

Projektledaren har aktivt valt personerna i styrgruppen utifrån att de skulle spegla det område som stadsdelsmammorna verkade i. Valet av styrgruppsrepresentanter gjordes också mot bakgrund av att de var tjänstepersoner som var kända för att vara engagerade, kunniga och som kunde verka som möjliggörare för projektet. Representanterna rekryterades vart eftersom under perioden 2016 till våren 2018. I syfte att skapa närhet och ett aktivt deltagande i styrgruppen begränsades antalet representanter till åtta personer, jämfört med tolv personer som var föreslaget i ansökan.

För representanter se tabell: 2:1.

4.2.3 Ledning

Projektägare har varit Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad. Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för arbetsmarknadsfrågor, men har också huvudansvar för stadens arbete med stadsutveckling och integrationsfrågor. Ansvarig enhetschef för projektet har varit: Ann-Carin Mortenlind, Smiljana Jörliden och, för den sista perioden, Peter Ekström.

4.3 Justeringar gentemot projektplan

Det har inte gjorts några avvikelserapporteringar gentemot projektansökan. Däremot har det gjorts justeringar gentemot projektansökan samt några förtydliganden gällande syftningar, tolkningar av formuleringar. Samtliga förändringar och förtydliganden har förankrats med styrgruppen och AMIF.

De justeringar som gjorts är följande:

- Inkluderat stadsdelen Närlunda i enlighet med att det i problembeskrivningen i ansökan beskrivs att målgruppen även bor i det området.
- Utökad antalet multicaféer som drivits inom projektets ramar från två till fem. Detta för att kunna nå ut till målgruppen.
- Begränsat antalet personer i styrgruppen till 8 personer jämfört med 12 personer enligt projektansökan (se avsnitt 4.2 och tabell 2:1).
- Ersatt ett av de två planerade studiebesöken till Tyskland med ett till Oslo. Bakgrunden till att de istället valt att besöka Bydelsmødre i Oslo är att de arbetar mer likt stadsdelsmammorna i Helsingborg då deras engagemang är icke-arvoderat och sker på frivillig basis. Stadsdelsmammor ser också vikten av att stärka upp det nordiska samarbetet runt stadsdelsmammor.

- Valt att inte anställa några av stadsdelsmammorna då projektet istället för att likt Tyskland arbeta med arvoderade stadsdelsmammor valt att arbeta likt Danmark och Norge där bydelsmødrarnas engagemang är icke-arvoderat och sker på frivillig basis.
- På grund av omorganisation i förvaltningen har justeringar lämnats in gällande vilka som ingår i arbetsgruppen samt bemanningsgrad.

4.4 Tidslinje över vad som hänt i projektet

Tidigt kom viktiga förutsättningar på plats för att ett arbete riktat till tredjelandsmedborgare skulle kunna äga rum. Det handlade om lokaler för multicaféverksamhet, att det fanns utbildade stadsdelsmammor (som har kunskaper, självkänsla att verka som stadsdelsmamma och tillgång till sociala och professionella nätverk) samt att det fanns en metod för hur arbetet riktat mot tredjelandsmedborgare skulle gå till.

I detta avsnitt lyfts först milstolpar och därefter omvärldsfaktorer som påverkat projektet positivt eller negativt.

I illustrationen på nästnasta sida syns olikfärgade kvadrater inlagda på en tidslinje. Blå kvadrater längs den övre linjen utgörs av milstolpar i projektet. Gröna kvadrater längs den nedre linjen är neutrala omvärldsfaktorer och röda kvadrater är omvärldsfaktorer med negativ inverkan på projektet.

4.4.1 Milstolpar för projektet

Stadsdelsmammor 2.0 har åstadkommit mycket.

Utbildningar

Inom ramen för projektet har **grundutbildningar för 5 grupper** med 61 stadsdelsmammor genomförts, se M1 och M12 i illustrationen på nästa sida. Sista gruppen utbildas våren 2019 och med det nås den i projektansökan uppsatta indikatorn att 60 stadsdelsmammor ska utbildas.

Totalt finns det 91 utbildade stadsdelsmammor, då det tidigare även utbildats stadsdelsmammor inom ramen för pilotprojektet som föregick Stadsdelsmammor 2.0.

De första stadsdelsmammorna **vidareutbildas** i samverkan med Ibn Rushd under våren 2017, se M4 i illustrationen på nästa sida. Under projektets gång genomförs flera vidareutbildningar, kompetenshöjande insatser och OCN-certifieringar, se mer i kapitel 6 *Om att bli och vara stadsdelsmamma*. En viktig milstolpe utgörs av att stadsdelsmammor med start från våren 2019 vidareutbildas till att bli digitala instruktörer i samverkan med Stadsbiblioteket, se M11 i illustrationen på nästa sida. Detta är något som arbetsgruppen sett ett ökat behov av att kunna erbjuda, då samhället blir alltmer digitalt och att allt fler samhällstjänster sker genom digital självservice. Frågan om digital literacitet lyftes även i styrgruppen under sensvåren 2018 som ett utökat insatsområde.

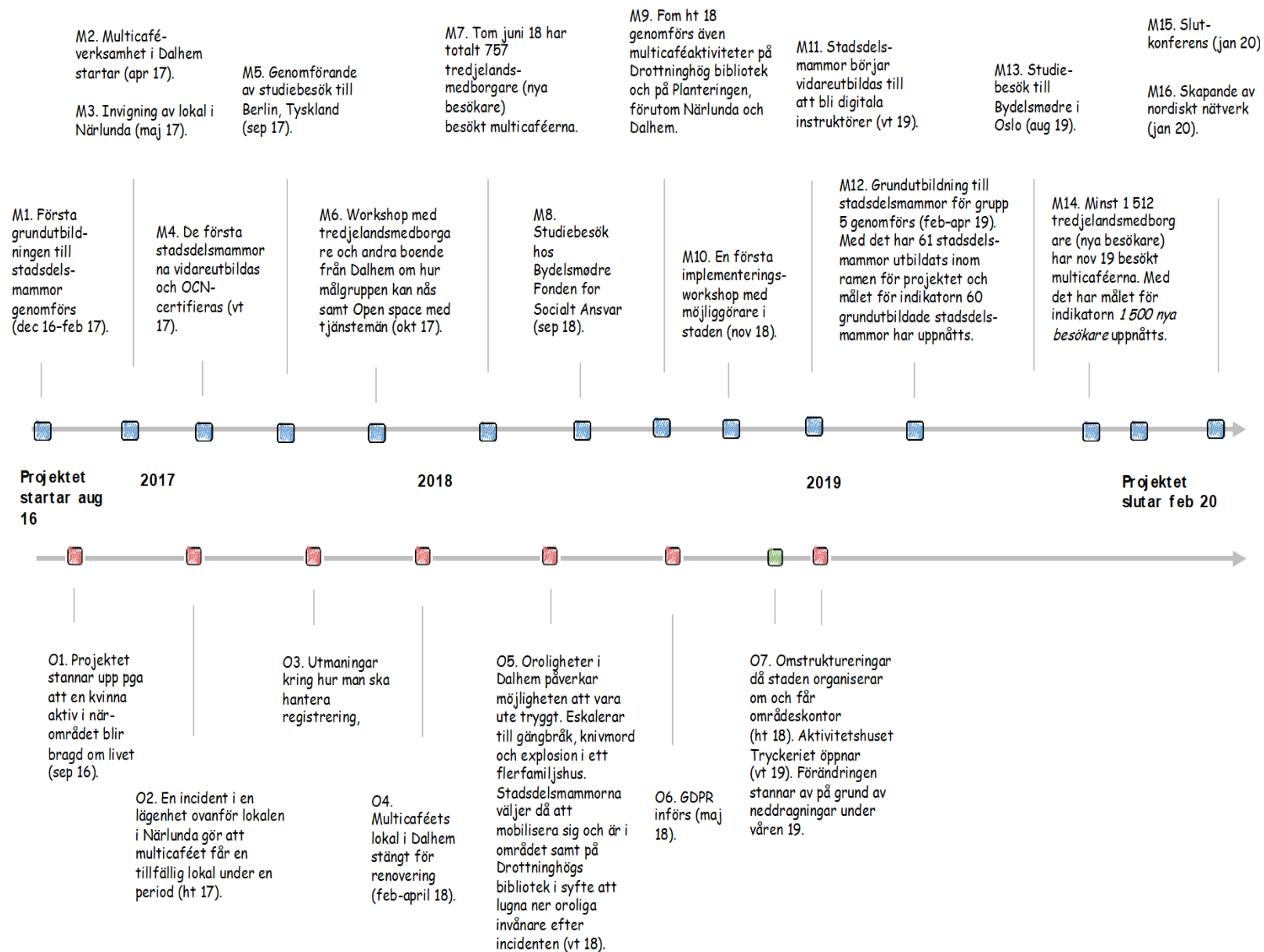
Utåtriktat arbete

Det **utåtriktade arbetet** mot tredjelandsmedborgare är igång från hösten 2017. Stadsdelsmammorna bedriver uppsökande verksamhet och flera samarbeten etableras med andra projekt, föreningar och andra verksamheter inom Helsingborgs stad.

Metodarbete

Arbetet med att definiera, förfinas och dokumentera metodarbetet är igång mer strukturerat från 2018.

Delaktighet

En första workshop genomförs med tredjelandsmedborgare och andra boende från Dalhem om hur målgruppen kan nås i oktober 2017. Samma månad genomförs även Open space med tjänstepersoner på samma tema (M6 i illustrationen på föregående sida).

Multicaféer och mobila multicaféer

Under projekttiden har det funnits **5 multicaféer**. Det har varit på Närlunda, Dalhem, Planteringen, Drottninghögs bibliotek och under 2019 även på Café Välkommen, se M2, M3 och M9. Det genomförs aktiviteter på samtliga multicaféer. Utöver hälsoaktiviteter och Kreativ svenska (språkcafé) genomförs i snitt **40–60 aktiviteter varje halvår**.

I november 2019 når projektet den i projektansökan uppsatta indikatorn att **minst 1 500 nya besökare ska ha besökt multicaféerna** (M14). Det har även funnits **mobil multicafé-verksamhet**, det vill säga att stadsdelsmammorna bjudit in till aktivitet som genomförs någon annanstans än på multicaféerna (till exempel simhallen, Stenbrogården, sfi).

Studiebesök

Under projektets gång genomförs flera studiebesök (M5, M8, M13, M16). Vi upplever att besöken till Bydelsmødre i Danmark och Norge påverkade stadsdelsmammorna både vad gäller utbyte av erfarenheter och inspiration för hur de kan verka. Vi upplever inte att stadsdelsmammornas första studiebesök till Stadtteilmütter i Tyskland hade lika stor inverkan på dem (möjligtvis att det där såddes ett frö att stadsdelsmammor ska verka på frivillig basis, vilket senare även besöken till Bydelsmødre i Danmark och Norge befäste).

Implementeringsworkshop

Hösten 2018 genomförs en första **implementeringsworkshop** med olika "möjliggörare" i staden. Ett mer intensifierat arbete att förbereda inför en implementering startas i och med denna workshop.

Slutkonferens och skapandet av nordiskt nätverk

Slutkonferensen innebar möjlighet till kunskapsspridning, men även utbyte av erfarenheter (M15). I anslutning till konferensen anordnade Stadsdelsmammor en workshop med Bydelsmødre i Danmark och Norge och de tre organisationerna startade med det igång ett **nordiskt nätverk**, Nordic Neighbourhood Mothers (M16).

4.4.2 Omvärldsfaktorer som påverkat projektet positivt eller negativt

Samhällsincidenter

Under projektets gång har det bitvis varit mycket tufft. Det har varit flera utmaningar och samhällsincidenter som skett under projektets gång och som legat utanför projektets påverkansram, men som på olika sätt påverkat projektet. Exempelvis påverkade de explosioner och mord som beskrivs i illustrationen ovan på så sätt att möjligheten att nå ut till invånare (målgruppen tredjelandsmedborgare) under en period blev än svårare och att multicaféverksamheten i Närlunda fick tillfälliga lokaler. Trygghetsfrågan blev en viktig fråga att arbeta med i hela landet från 2017 och framåt.

Omorganisation och neddragningar

Under projektets gång har det skett en omorganisation till områdeskontor och Tryckeriet öppnar upp vilket ger möjlighet för ny plats, fler sätt att genomföra aktiviteter på för stadsdelsmammor. Förändringen stannar av då det under våren 2019 genomförs neddragningar i staden och på Arbetsförmedlingen. Projektet i sig påverkades inte av dessa förändringar, men däremot påverkades projektets samarbetsmöjligheter (projektet tappade fart i väntan på exempelvis vem som skulle få vilken roll). Projekt- och styrgruppen och stadsdelsmammorna har dock hela tiden gjort en bra avvägning mellan att balansera mellan projekt mål, stadens behov och målgruppen tredjelandsmedborgarnas behov.

Registrering av besökare

Arbetsgruppen har lagt mycket kraft och energi på att hitta former för hur registreringen av multicafébesökare ska kunna genomföras så att de på ett säkert och respektfullt sätt kan identifiera deltagarna samtidigt som de går i god för att de kan nå den ämnade målgruppen. De har kommit fram till en lösning som både arbetsgrupp, styrgrupp, AMIF och stadsdelsmammorna känner sig bekväma med att hantera.

Varför projektet klarat sig så bra

En faktor som gjort att ingen av ovanstående utmaningar påverkat projektet negativt har varit tack vare arbetsgruppens och projektledarens professionalitet och erfarenhet av att arbeta inom Helsingborgs stad och i interaktion med civilsamhället samt att projektledaren är så pass väl förankrad i Helsingborgs stad, vilket har medfört att de har kunnat gå runt problemen. En betydelsefull faktor har också utgjorts av den starkt engagerade styrgruppen, men såklart även alla möjliggörare runt projektet som vill att projektet ska gå väl samt alla stadsdelsmammors fantastiska engagemang och professionalitet.

4.5 Uppföljning av riskanalys

Av de åtta risker som finns stipulerade i projektansökan (R1–R8) ser vi inte att någon av dem har utgjort en begränsning under projektets gång (presenteras i listan nedan i förkortad form). De är dock fullt möjliga risker som hade kunnat utgöra hinder för projektet, men det har inte utvecklats så bland annat tack vare att Helsingborgs stad har väl genomarbetade och strukturerade rutiner, att Stadsdelsmammor 2.0 byggt upp en professionell organisation sett till både ledning, arbetsgrupp och styrgrupp samt att de genom hela projektet har arbetat för att inkludera stadsdelsmammor. När det gäller R8 så har det målet med att delvis anställa stadsdelsmammor ändrats vilket medför att den potentiella risken utgår, se avsnitt 4.3 Justeringar mot projektplan.

För mer resonemang runt risker under och efter projekttiden, se halvårsrapport #4 och #5.

- **R1** Projektets styrning och kontroll är otillräcklig.
- **R2** Brist på kapacitet att hantera EU-finansiering.
- **R3** Inköp kan genomföras på felaktigt sätt.
- **R4** Hur oegentligheter kommer hanteras.
- **R5** Att inte tillräckligt många stadsdelsmammor hinner rekryteras inför utbildningarna.
- **R6** Förankring av projektet bland stadsdelsmammorna.
- **R7** Att berörda aktörer inte ser behov av att arbeta med implementering.
- **R8** Rollen som stadsdelsmammor ändras i och med att de får betalt.

4.6 Processer

Stadsdelsmammor är ett omfattande projekt som greppar över flera processer parallellt. Med utgångspunkt från projektansökan och den projektlogik som vi tillsammans med styrgruppen och arbetsgruppen tog fram så kan arbetet delas in i sju processer som utgör viktiga delar för projektets måluppfyllelse, se illustrationerna 4:1 och 4:2.

De sju processerna är:

- 1. Att bli och arbeta som stadsdelsmamma**
Omfattar marknadsföring, rekrytering av stadsdelsmammor, genomförande av grundutbildning/ vidareutbildning/OCN-certifiering av stadsdelsmammor samt plattform för att kunna arbeta som stadsdelsmamma.
- 2. Att stötta och stärka tredjelandsmedborgare**
Omfattar marknadsföring, rekrytering till multicaféer och dess aktiviteter samt genomförande av aktiviteter med ett relevant upplägg och innehåll för tredjelandsmedborgarna.
- 3. Metodutveckling**
Omfattar att ta fram och konceptualisera projektet tillsammans med stadsdelsmammor. Stadsdelsmammor får utbildning i syfte att få fler verktyg för att kunna utveckla Stadsdelsmammor 2.0; arbetsgruppen arbetar i delaktighet med stadsdelsmammor med metodutveckling, vilket inkluderar att ta med sig erfarenheter från transnationella samarbetet; innehållet i

aktiviteterna samskapas med tredjelandsmedborgare; det handlar även om att reflektera och dokumentera utfall och utvecklingsprocesser.

- 4. En väl utvecklad och säkerställd metod**
Omfattar att löpande kvalitetssäkra metod och arbetsätt under projektets gång. Detta innebär att arbetsgruppen och stadsdelsmammorna kontinuerligt reflekterar och dokumenterar arbetsprocessen, erfarenheter, metodutveckling och utfall. Metodens kvalitet och effektivitet utvärderas löpande av Splitvision Research, där slutresultatet presenteras i denna rapport.
- 5. Kommunikation och framtagning av en kommunikationsstrategi**
Omfattar att ta fram en kommunikationsstrategi med stöd av Helsingborgs stads kommunikationsavdelning samt att resultat från projektet kommuniceras både internt och externt i syfte att sprida kunskap samt att underlätta implementeringsarbetet.
- 6. Kontinuerlig förankring och införlivning av konceptet**
Omfattar att kontinuerligt förankra och införliva konceptet hos nämnd och verksamhetsansvariga. Det görs genom att både presentera utfall för nämnd och verksamhetschefer samt genom implementeringsworkshoppar med berörda parter inom Helsingborgs stad och civilsamhället.
- 7. Spridning av erfarenheter från Stadsdelsmammor 2.0**
Omfattar att metodmaterial och goda exempel skapas och läggs ut på Helsingborgs stads webbplats (digital storytelling) samt genomförande av spridningsaktiviteter och spridningskonferenser.

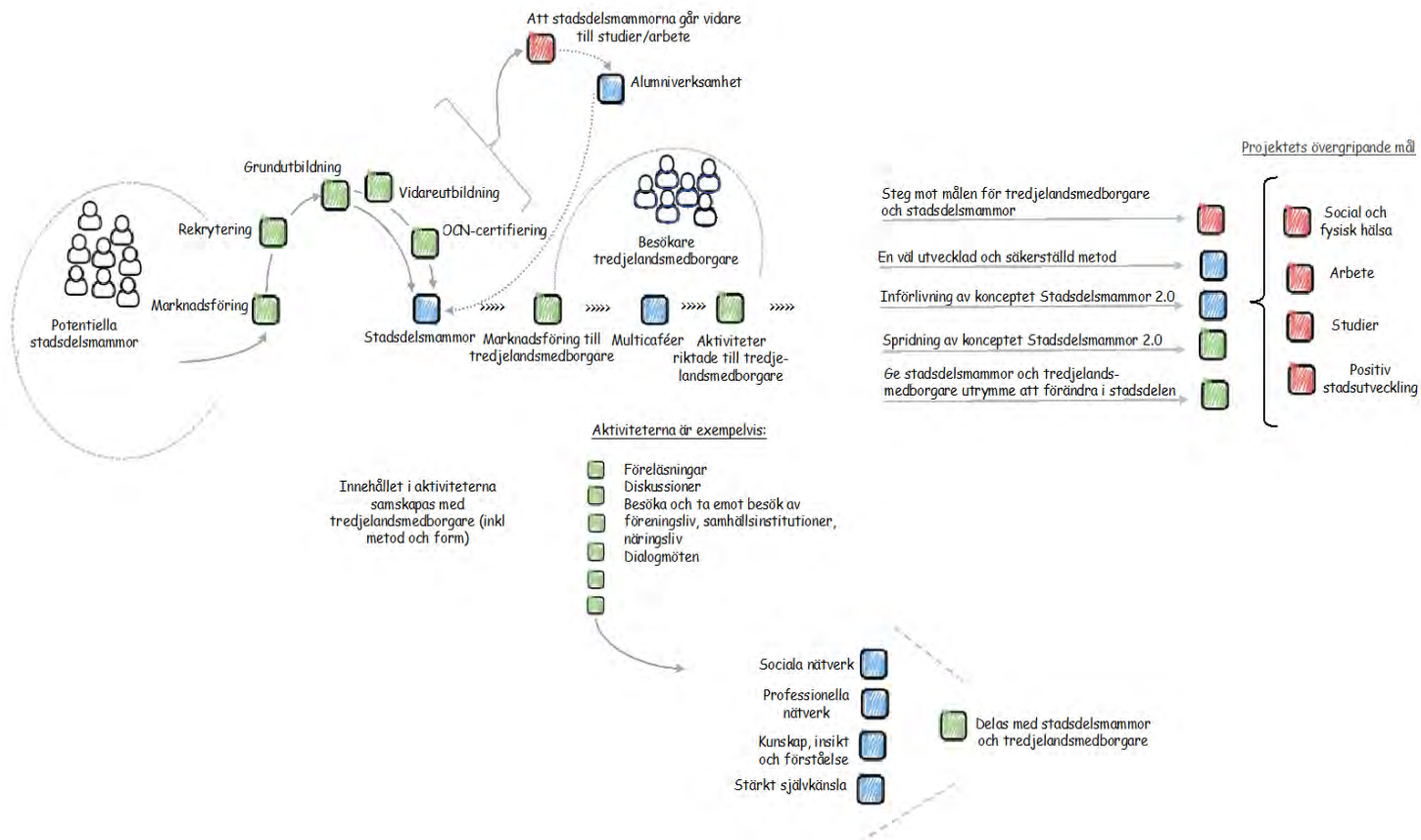

Illustration 4.1. Konceptskiss gällande det operativa arbetet för Stadsdelsmammor 2.0. (Observera att boxarnas olika färger inte har någon specifik syftning.)

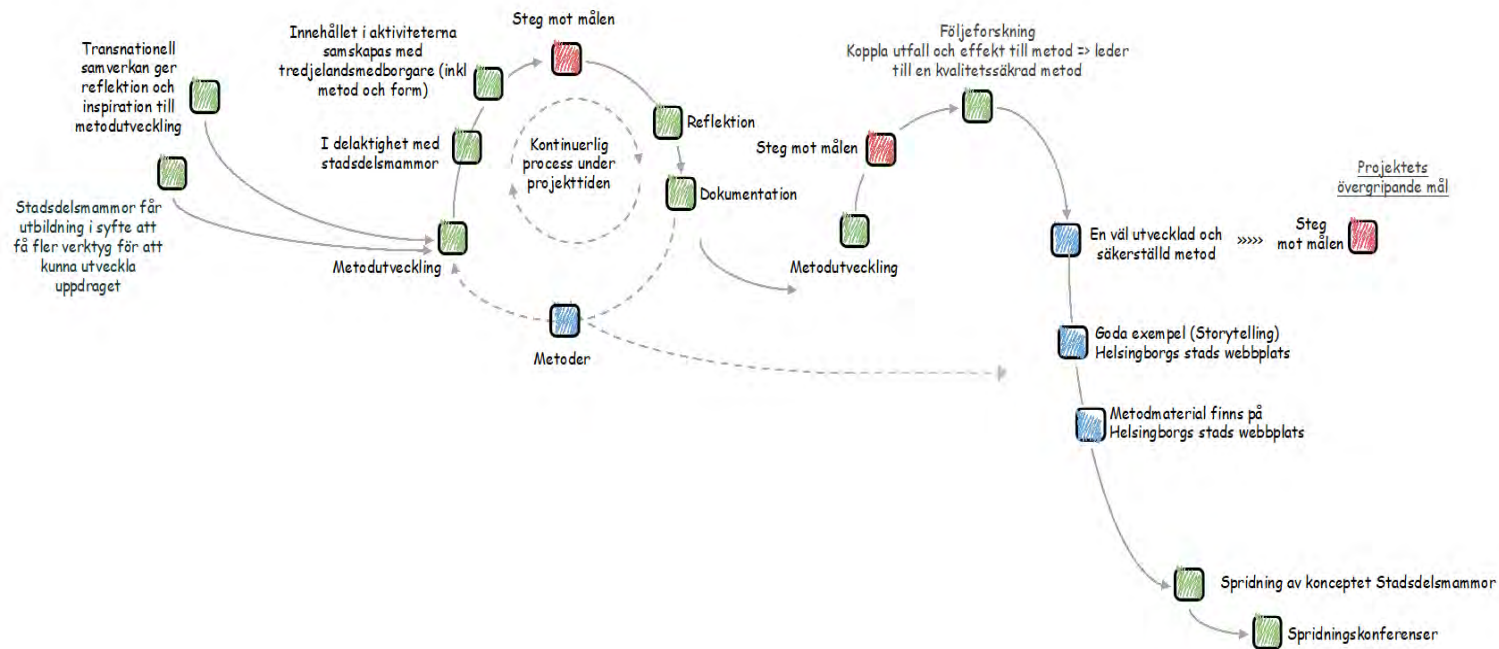

Illustration 4.2. Konceptskiss för metodutveckling gällande Stadsdelsmammor 2.0.
 (Observera att boxarnas olika färger inte har någon specifik syftning.)

Kapitel 5 – Om Metod och metodutveckling

5.1 Ett tydligt ramverk för metodarbetet

5.1.1 Enligt projektansökan

I projektansökan är ramverket tydligt satt för hur Stadsdelsmammor 2.0 ska verka och vad som ska utvecklas inom projektet. Dessa ramar har projektledningen och arbetsgruppen följt i utvecklingsarbetet.

Ramverket är enligt ansökan bland annat att:

- **Stadsdelsmammor** är projektets huvudverktyg för att nå målgruppen tredjelandsmedborgare.
- Det huvudsakliga arbetet ska ske genom **multicaféer** som ska öppnas och utvecklas.
- Både stadsdelsmammor och målgruppen deltar **interaktivt** och får kunskap och förståelse för hur de kan bli delaktiga i samhället och arbetsmarknaden.
- De som har behov får också **träning i det svenska språket**.
- Målgruppen ska genom att delta på multicaféerna få kunskap om svensk arbetsmarknad, utbildningssystemet och svenska samhället samt få **sociala och professionella nätverk**.
- **Erfarenhetsutbyte** ska ske med Danmark och Tyskland, där konceptet har en längre historia. Målet med dessa utbyten är att vidareutveckla arbetsmetoder med stöd av de erfarenheter som gjorts på andra platser samt att stärka stadsdelsmammorna.
- Metod och arbetssätt ska bygga vidare på erfarenheterna från **pilotprojektet Planteringens Stadsdelsmammor** som drevs våren 2013 till 2016.
- Stadsdelsmammor 2.0 ska också bygga vidare på de tidigare erfarenheter som finns i Helsingborgs stad av svenskundervisning (**konversationsgrupper och språkcaféer**).
- Det finns en tydlig **aktivitets- och tidsplan** att följa för projekt- och konceptutveckling.

5.2 Metodutveckling

Arbetet med att utveckla arbetssätt, metoder och innehåll i verksamheten har skett växelvis under projektets gång. Arbetet har skett tillsammans med stadsdelsmammorna, invånare (inklusive tredjelandsmedborgare) och samarbetspartners inom Helsingborgs stad och frivilligorganisationerna. Viktiga inspel har varit erfarenheter från studiebesöken i Danmark, Norge och Tyskland.

Metodutvecklingsarbetet har präglats av ett pragmatiskt och prestigelöst förhållningssätt. Projektledaren har tillsammans med arbetsgruppen, stadsdelsmammor i dialog med samarbetspartners och tredjelandsmedborgare tagit fram både aktiviteter, metoder och arbetssätt.

Metodutvecklingsarbetet har skett i två parallella processer. Det har dels funnits en formell och strukturerad process med planeringsmöten i arbetsgruppen och större sammankomster med stadsdelsmammorna. Metodutvecklingen har också skett genom workshoppar med personal och frivilligorganisationer samt utifrån dialog med styrgruppen och med följeforskare.

I det dagliga operativa arbetet har metodutvecklingsarbetet präglats av ett arbetssätt med kontinuerliga, iterativa utvärderingar. Projektledaren har mellan varje aktivitet gjort en snabb utvärdering av utfall och effekter genom att intervjua/samtala med ett urval av berörda parter. Utifrån det har hon i samråd med arbetsgrupp och stadsdelsmammor och samarbetspartners tagit fram förslag på justeringar och förändringar. Dessa förslag har hon sedan snabbt stämt av igen med berörda parter och därefter har förändring genomförts.

Metodutvecklingen har bland annat omfattat:

1. Att ta fram grundutbildning, vidareutbildningar för stadsdelsmammor.
2. Att ta fram lämpliga metoder och tillvägagångssätt för att arbeta med grupprocessen för stadsdelsmammorna.
3. Att ta fram, utveckla och testa olika former av marknadsföring av Stadsdelsmammor gentemot tredjelandsmedborgare.
4. Metoder och tillvägagångssätt att arbeta med metodutveckling.
5. Att utveckla och testa olika tillvägagångssätt i arbetet riktat mot tredjelandsmedborgare.
6. Att på olika sätt arbeta med att göra tredjelandsmedborgare och Helsingborgs stad inklusive civilsamhället delaktiga.

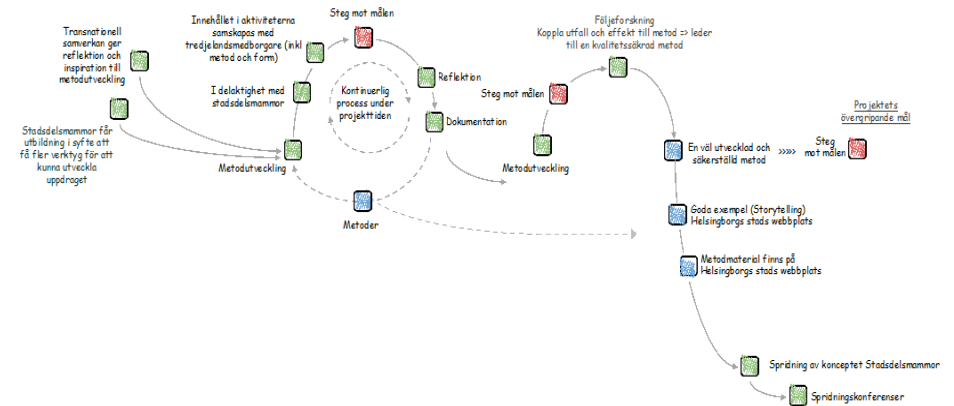

Illustration 5.1. Konceptskiss för metodutveckling gällande Stadsdelsmammor 2.0. (Observera att boxarnas olika färger inte har någon specifik syftning.)

5.2.1 Exempel på metoder som utvecklats

Några av de metoder som utvecklats under projektets gång har varit *Kreativ svenska – Prata prata*, *Mun till mun-metoden*, *Häng med-metoden* samt *Mobila multicaféer*.

Kreativ svenska – Prata prata

Prata prata (eller Kreativ svenska som den hette tidigare) har varit en välbesökt aktivitet. Att få möjlighet att diskutera och träna sig på svenska har visat sig vara ett uppskattat tillvägagångssätt att lära sig svenska på. Metoden att informera om teman som exempelvis hälsa genom dialog och diskussion skapar bra förutsättningar för att lära sig nya ämnesanknutna ord och möjligheten att kunna diskutera och prata utifrån nyhetshändelser i vardagen eller att dra kort med ord, symboler eller bilder att prata fritt utifrån inbjuder till övning på ett kreativt sätt.

Mun till mun-metoden

- Mun till mun-metoden innebär att tredjelandsmedborgare som inte känner till projektet får reda på om Stadsdelsmammor 2.0 via stadsdelsmammor eller andra tredjelandsmedborgare som är multicafébesökare. Stadsdelsmammor kan bjuda in tredjelandsmedborgare exempelvis när de träffar dem i tvättstugan, på bussen eller när de besöker sfi-skolor, förskolor med mera (se även *Häng med-metoden*).

- Mun till mun-metoden kan också innebära att tidigare stadsdelsmammor tipsar arbetsgruppen om potentiella stadsdelsmammor samt potentiella stadsdelsmammor om projektet. Detta då de i egenskap av stadsdelsmammor har erfarenhet av och känner till vinsterna med och behov av att bli stadsdelsmamma.

De kvinnor som är intresserade av att själva bli stadsdelsmammor efter att ha hört om projektet kommer ofta och deltar som deltagare vid aktiviteter på multicaféerna alternativt kommer och hjälper till med aktiviteterna under en period och på så sätt får de reda på lite mer om vad stadsdelsmammornas verksamhet innebär och arbetsgruppen och stadsdelsmammorna får möjlighet att lära känna dem lite bättre.

Häng med-metoden

Stadsdelsmammorna arbetar med mönsterbrytande insatser för att stärka tredjelandsmedborgare att våga expandera sin geografiska rörlighet i syfte att bryta sin isolering och gradvis utöka sin komfortzon. Exempelvis kan de hämta upp och följa med tredjelandsmedborgare som själva inte vågar ta sig till multicaféet. Det kan vara en bekants bekant som bjuds med till en aktivitet på multicaféet eller en sfi-klass som får besöka multicaféet så de vet var lokalen finns och vad multicaféet innebär. Efter besöket har många av tredjelandsmedborgarna själva tagit med sig vänner och grannar vid nästa besök till multicaféet. Det kan också vara att tredjelandsmedborgare tillsammans med stadsdelsmammor besöker en annan plats i staden för att på så sätt lära känna nya möjliga platser att kunna ta sig till.

Mobila multicaféer

Mobila multicaféer innebär att stadsdelsmammorna finns på plats ute i det offentliga rummet och har verksamhet liknande de som äger rum på ordinarie multicaféer. Målet med den mobila multicaféverksamheten är att kunna träffa tredjeland-medborgare på platser där de redan befinner sig och där de känner sig trygga.

För att aktiviteten ska klassas som mobil multicaféverksamhet behöver det bland annat finnas möjlighet att sitta ner och ha ett samtal samt finnas någon form av planerad kunskapsdelning, se även 3.1.3 *Mobila multicaféer*.

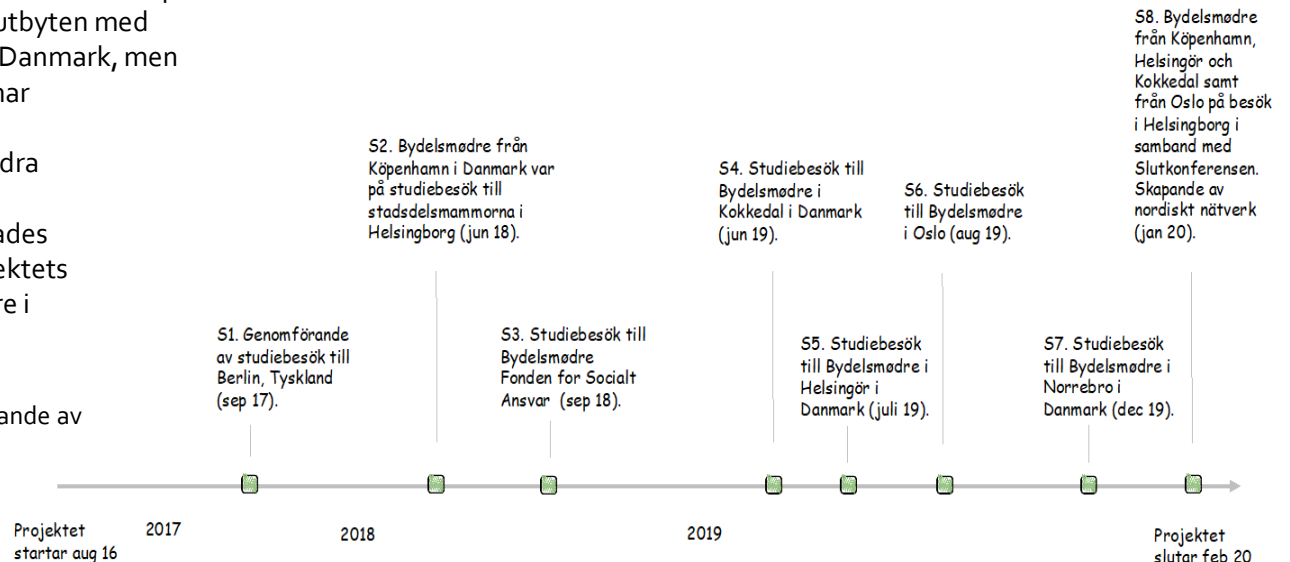
5.3 Erfarenhetsutbyten

5.3.1 Erfarenhetsutbyte som inspirationskälla samt en del av vidareutvecklingen

Som en del av vidareutvecklingen av arbetsmetoder och stärkandet av stadsdelsmammor ska Stadsdelsmammor 2.o, enligt projektplanen, genomföra utbyten med Bydelsmødre i Danmark och Stadtteilmütter i Tyskland, där konceptet har en längre historia. Detta för att kunna skapa en förståelse för arbetet med stadsdelsmammor i en global kontext och utveckling av arbetsmetoden med stöd av de erfarenheter som gjorts på andra platser.

Det har under projektets gång, precis som det står stipulerat i projektplanen, genomförts erfarenhetsutbyten med framförallt Bydelsmødre på flera orter i Danmark, men arbetsgruppen och stadsdelsmammor har även besökt Stadtteilmütter i Tyskland. Stadsdelsmammor 2.o hade även en andra resa till Tyskland inplanerad enligt projektansökan, men det besöket ändrades efter avstämning med AMIF under projektets gång till ett studiebesök till Bydelsmødre i Oslo i Norge.

Illustration 5.2. Tidslinje gällande genomförande av studiebesök.

Som vi har förstått har det för samtliga parter varit värdefullt att det sker erfarenhetsutbyte. Som vi tolkar det sådets det med studiebesöket till Stadtteilmütter i Tyskland (S1 i illustrationen nedan) ett frö att stadsdelsmammor ska verka på frivillig basis, vilket senare även besöken till Bydelsmødre i Danmark (främst S3, men även S4, S5 och S7) och Norge (S6) befäste. I övrigt har Stadsdelsmammor 2.o främst inspirerats av studiebesöken till och från Danmark och Norge då de (till skillnad från Tyskland) arbetar på liknande sätt, det vill säga att bydelsmødrar verkar på frivillig basis.

5.3.2 Projektet har blivit stärkt av studiebesöken

Vi har som följeforskare haft förmånen att vara med vid några av studiebesöken* och har sett att det varit givande utbyten, men vi har också utifrån intervjuer med arbetsgruppen och stadsdelsmammor och styrgruppen förstått att de upplevt studiebesöken som bra och givande och vi har också kunnat se att arbetssätten blivit än mer tydliga efter respektive studiebesök och att projektet har konceptualiserats än mer efter varje studiebesök.

Det Stadsdelsmammor 2.0 främst tagit med sig från studiebesöken i Danmark är bland annat metoden som Bydelsmødre i Danmark beskrev att de arbetar utifrån som heter "hjälp till självhjälp", där bydelsmodern likt en lärling lär sig genom att stegvis pröva själv (se bild nedan). Stegen de beskrev är, med början från överst i cirkeln (medsols): du tittar på / jag gör; därefter följer jag gör / du hjälper till; du gör / jag hjälper till; och slutligen du gör / jag tittar på.

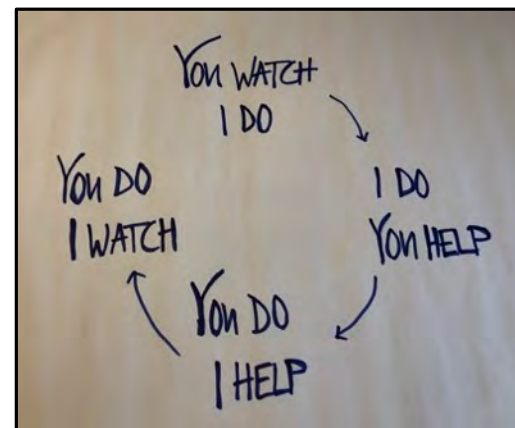

Illustration över Bydelsmødres "hjälp till självhjälp".

* När Bydelsmødre i Danmark besökte Helsingborg i juni 2018 och när Bydelsmødre i Danmark och Norge besökte Helsingborg i januari 2020 i samband med slutkonferensen och organisationerna startade ett nordiskt nätverk samt när Stadsdelsmammor 2.0 besökte Bydelsmødre och Fonden för Socialt ansvar i Köpenhamn i september 2018 och Bydelsmødre i Oslo i augusti 2019.

Bydelsmødre i Danmark og Norge poängterade vikten av att ha en central enhet, en koordineringsfunktion, som kan stödja de lokala grupperna och som står för det långsiktiga, konformitet och konceptualisering av Bydelsmødre samt som ser till att de arbetar med metoderna på likvärdigt sätt.

Vi kan också se att arbetsgruppen för Stadsdelsmammor 2.0 blivit stärkt i att Bydelsmødre i Danmark og Norge visat på att det tagit tid för dem att bygga upp sina respektive verksamheter, att det tar tid att bygga upp en organisation, att formalisera sig, att hitta fungerande arbetssätt.

När stadsdelsmammor återberättar vad de fått med sig från studiebesöken beskriver samtliga att det haft en stor betydelse för dem, då de känner sig stärkta i sin egen roll som stadsdelsmamma för när bydelsmødrarna beskriver sitt arbete för dem blir det tydligt för dem hur viktig deras arbete är.

“Med studiebesök så såg vi hur viktiga de är. Vad de åstadkommer och att det inte bara är här som det finns utan andra länder. Man blir lite starkare. Vi fick också med oss idéer på hur man kan göra.”

Stadsdelsmammorna beskriver också vikten av att få ihop gruppen och lära känna andra stadsdelsmammor som gick grundutbildningen vid annat tillfälle än dem själva. Något vi också kan se att studiebesöken bidrar till – det svetsar ihop den egna gruppen och det blir en ökad känsla av gemenskap med att gruppen åker iväg och delar tid och erfarenheter från resan tillsammans. Det knyter samman gruppen och skapar en förstärkning av stadsdelsmamma-kulturen.

5.3.3 Start av nordiskt nätverk

Bydelsmødre i Danmark var redan 2018 igång och planerade att få till ett nordiskt nätverk med start 2019, men på grund av att de inte fick finansiering att kunna bjuda in exempelvis stadsdelsmammorna i Helsingborg och Bydelsmødre i Oslo blev det inte av som planerat. Arbetsgruppen för Stadsdelsmammor 2.0 var därför mycket glada att de hade möjlighet att kunna bjuda in Bydelsmødre från Köpenhamn, Kokkedal och Helsingör i Danmark samt Bydelsmødre i Oslo, Norge i samband med slutkonferensen och att dessa organisationer därefter kunde träffas för att starta upp det nordiska nätverket (S8 i illustration 5.2). Den 27 januari 2020 var starten för nätverket Nordic Neighbourhood Mothers.

5.3.4 Studiebesök från intresserade kommuner

Under projektets gång har Stadsdelsmammor 2.0 också fått besök från olika kommuner i landet som varit intresserade av att ta del av hur Stadsdelsmammor 2.0 verkar, exempelvis Eslöv, Båstad, Höganäs, Åstorp och Stockholm. Vissa av kommunerna driver liknande former av stadsdelsmammor och vissa av dem har varit intresserade av att själva starta upp liknande verksamhet.

Kapitel 6 – Om att bli stadsdelsmamma

6.1 Vad en stadsdelsmamma är

Projektets huvudsakliga väg att nå ut till målgruppen tredjelandsmedborgare är via stadsdelsmammor. En stadsdelsmamma är en kvinna som kan hjälpa andra människor att komma in i det svenska samhället. En betydelsefull faktor utgörs av att stadsdelsmammorna har bott i Sverige och kan hjälpa till med hur systemet i Sverige fungerar.

I projektansökan beskrivs att stadsdelsmammor är mammor för sin stadsdel med stort socialt engagemang och egna nätverk. Det beskrivs vidare att de har egenskaper, resurser och kunskap om stadsdelen som tjänstepersoner saknar. I de områden där de är verksamma blir stadsdelsmammorna röstbärare för de medborgare som har svårt att själva göra sig hörda. Stadsdelsmammorna fungerar som broar mellan målgruppen och myndigheter och andra aktörer – med möjlighet att kunna hjälpa invånarna, men även staden.

Enligt projektansökan var målet att 60 stadsdelsmammor skulle utbildas under 6 utbildningsomgångar under projektets gång, vilket har uppnåtts (se kapitel 7 Måluppfyllelse). Utöver de som utbildats under projektperioden räknas även de sedan tidigare utbildade stadsdelsmammorna från pilotprojektet in bland de stadsdelsmammor som finns aktiva idag.

6.1.1 Stadsdelsmammornas beskrivningar av vad att vara stadsdelsmamma innebär

Flera av de stadsdelsmammor vi intervjuat under projektets gång beskriver, i linje med nedanstående citat, vad stadsdelsmammor är och varför de själva vill verka som stadsdelsmammor.

"Stadsdelsmammor är frivilliga kvinnor som stöttar andra kvinnor att stärka sig själva, sina familjer, barn, samhället för att de ska integreras i det nya samhället."

Stadsdelsmamma från området
Planteringen i Helsingborg

"Vi hjälper till med de små, små sakerna. Vi hjälper samhället."

Stadsdelsmamma från området
Drottninghög i Helsingborg

"Stadsdelsmammor bygger framförallt nätverk. Det är viktigast. Sen hjälper vi människor ta steget in i samhället. Vi hjälper till med alla möjliga frågor. Till exempel skolvalet, att skriva jobbansökan. Alla frågor som handlar om samhället."

Stadsdelsmamma från området
Dalhem i Helsingborg

Samtliga av de intervjuade stadsdelsmammorna ser att stadsdelsmammor har en stor roll i att utveckla Helsingborgs stad. Många av dem beskriver att de gärna vill hjälpa andra och att de vill förmedla all den kunskap de har till alla runtomkring som behöver den. Många engagerar sig då de önskar hjälpa andra till Sverige nykomna personer så att de kan få den hjälp de själva önskade att de hade fått när de själva kom.

"Tänk om man själv hade haft någon som hjälpt en [när man kom hit]. Man hade frågor om barn och omsorg, om dagis, vem man ska ta kontakt med i kommunen. Vem är ansvarig för det och det."

Stadsdelsmamma från området
Planteringen i Helsingborg

"Vi kommer fungera som länk och stöd. Från utsatta till isolerade kvinnor och familjer. Som en länk eller bro till samhället."

Stadsdelsmamma från området
Närlunda i Helsingborg

"Vi hjälper så att man kan ta steget in i samhället och att man gör det tillsammans. Ingen får känna sig ensam."

Stadsdelsmamma från området
Dalhem i Helsingborg

6.1.2 Bakgrundsinformation om stadsdelsmammorna

Det är en stor spridning bland stadsdelsmammorna sett till var de bor, hur länge de bott i Sverige och vad de hade för sysselsättning före de blev stadsdelsmammor, se diagram 6.1–6.3 nedan. Resultatet kommer från en enkät som stadsdelsmammorna fick besvara under hösten 2018. I diagramtexterna nedan står N för totala antalet svarande personer.

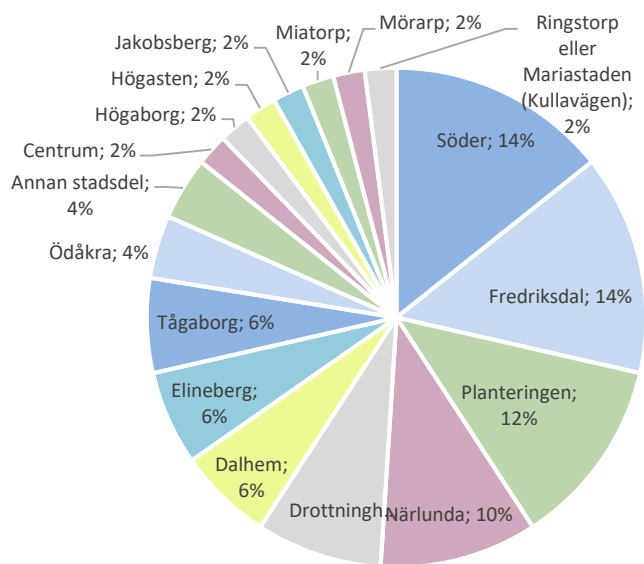

Diagram 6.1 I vilken stadsdel bor du? N=49.
För denna fråga har 4 % uppgett svarsalternativet Annan stadsdel, men inte skrivit vilken stadsdel de bor i.

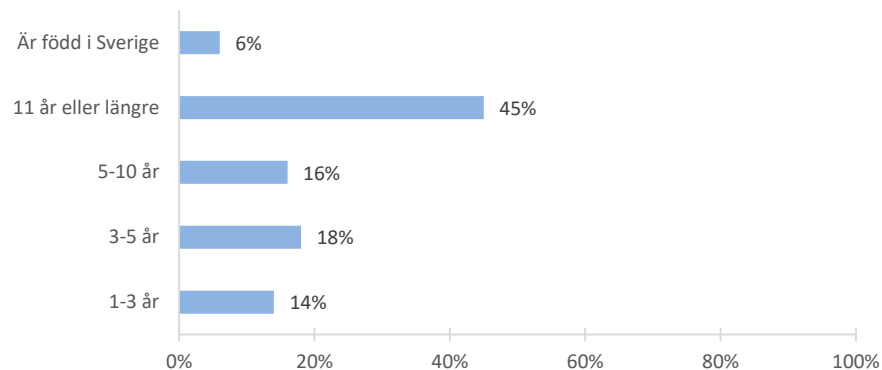

Diagram 6.2 Hur länge har du bott i Sverige? N=49.

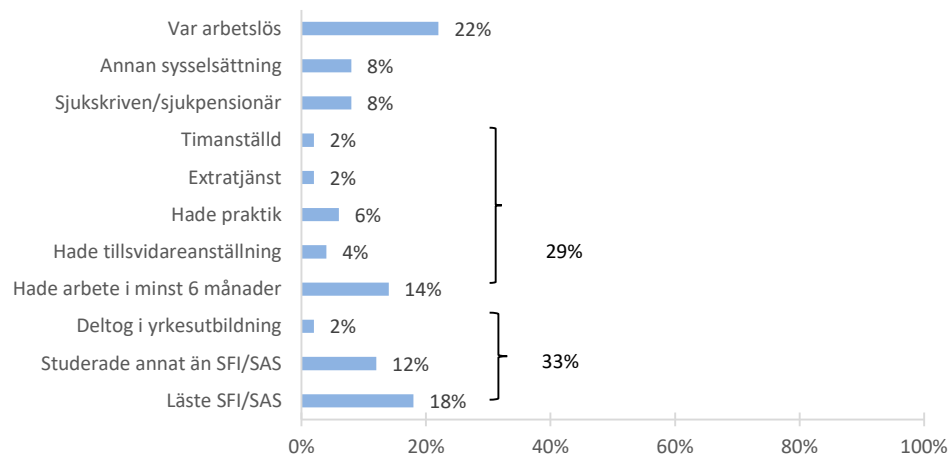

Diagram 6.3 Vad hade du för sysselsättning ett halvår innan du blev stadsdelsmamma? N=49. Annan sysselsättning utgörs av olika sporadiska svar stadsdelsmammorna kunde fylla i själva (fyra personer har svarat annan sysselsättning men inte angivit vad det innebär).

6.2 Att utbildas till stadsdelsmamma

Processen att "rusta" kvinnor till att bli stadsdelsmammor består av följande steg:

1. Identifiering och rekrytering av de som ska bli stadsdelsmammor
2. Genomförande av grundutbildningen till att bli stadsdelsmamma
3. Genomförande av vidareutbildningar för stadsdelsmammor som har tagits fram i tre olika former: vidareutbildning, OCN-certifiering och kompetenshöjande insatser

Här nedan beskrivs inledningsvis rekryteringen av stadsdelsmammor. Därefter beskrivs först grundutbildningen till att bli stadsdelsmamma och därefter vidareutbildningar. Efter det beskrivs vikten av att arbeta med grupprocesser samt alumniverksamhet. Slutligen beskrivs lärdomar.

6.2.1 Rekrytering av stadsdelsmammor

Det initiala arbetet handlar om att bygga upp en rekryteringsprocess (att kunna identifiera och rekrytera stadsdelsmammor). Detta för att kunna nå ut till potentiella stadsdelsmammor. Det handlar om att kunna göra en urvalsprocess. Det handlar även om att kunna göra en matchning, det vill säga säkerställa att det blir en hållbar lösning att de som rekryteras till att bli stadsdelsmammor har samma grundvärderingar och ser samma mål med att vara stadsdelsmamma.

Om de olika utbildningsomgångarna

Under projektets gång har arbetsgruppen testat att rekrytera i olika former. De har haft en ambition att rekrytera på olika sätt i de olika utbildningsomgångarna för grupp 1–5, sedan har detta av olika anledningar inte kunnat hållas fullt ut. (För information om när grupperna genomfördes, se illustration nedan.)

De har provat att sätta samman grupper utifrån att de kommer från ett visst område eller utifrån att gruppen ska komma från en blandning av bostadsområden.

Vi kan också se att det under projektets gång har förändrats vilka kvalificeringskrav som ställs för kvinnorna som rekryteras. Exempelvis krävdes högre förkunskaper i svenska språket vid de senare rekryteringsomgångarna.

Vi kan se att det är viktigt att ha goda svenskakunskaper för att kunna nå ut brett och kunna vara en representant gentemot det svenska samhället. Däremot ser vi att den bredd som finns av erfarenheter bland stadsdelsmammorna stärker projektets framgång.

Som vi ser det har varje utbildningsomgång stadsdelsmammor varit "rätt stadsdelsmammor" att rekrytera för där projektet varit just då. Att det är olika grupper av stadsdelsmammor som rekryterats vid de olika tillfällena gör att Stadsdelsmammor breddat/utökat kontaktmöjligheterna med invånarna.

Vi ser också att det är viktigare att nå en kvinna med "rätt inställning, mål och ambitioner" som kan göra ett bra jobb som stadsdelsmamma och som har kompletterande kontaktnät till tredjelandsmedborgare än en kvinna med goda svenskakunskaper. Däremot hade projektet kunnat satsa mer på undervisning i svenska under projektets gång för att stärka upp de som behöver det.

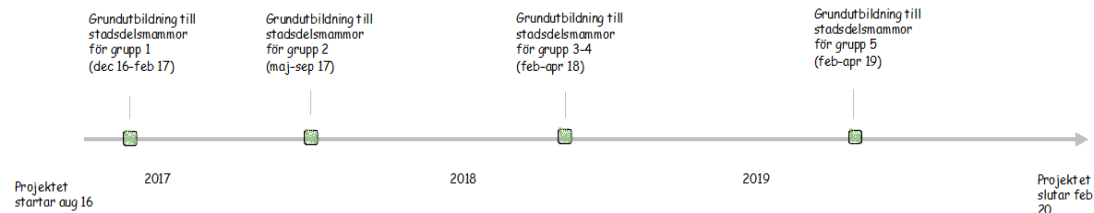

Illustration 6.1. Tidslinje gällande genomförande av grundutbildningar.

Rekryteringsätt under projektets gång

Under projektets gång har arbetsgruppen prövat olika sätt för att kunna nå potentiella stadsdelsmammor. De har dels testat annonsering inför rekrytering samt tips på potentiella stadsdelsmammor från guider som informerar på förvaltningen. Dels har de använt mun till mun-metoden, som innebär att tidigare stadsdelsmammor tipsar projektet om potentiella stadsdelsmammor samt potentiella stadsdelsmammor om projektet. Mun till mun-metoden utgör det sätt att marknadsföra Stadsdelsmammor 2.0 på som arbetsgruppen sett varit mest framgångsrikt.

Vi ser att det hade varit önskvärt med kvinnor från fler nationaliteter och språkgrupper representerade bland stadsdelsmammorna. Idag kommer flertalet av stadsdelsmammorna från arabtalande och närliggande områden i Mellanöstern. Arbetsgruppen har arbetat hårt för att få en större spridning bland de stadsdelsmammor som rekryterats utan att ha lyckats.

6.2.2 Om grundutbildning till att bli stadsdelsmamma

Grundutbildningen till att bli stadsdelsmamma omfattar 10 utbildningstillfällen à 3 timmar, fördelat på en träff per vecka.

Grundutbildningens upplägg (moduler) har i stort varit desamma under projektets gång. Vid respektive grundutbildningstillfälle går de igenom följande tio utbildningsmoduler samt en diplomeringsmodul:

1. Introduktion och presentation
2. Identitet och tillhörighet
3. Jämställdhet och mänskliga rättigheter
4. Skola och vidareutbildning
5. Säkerhet i hemmet
6. Gränssättning och barnuppfostran
7. Hälsa och sjukvård
8. Arbetsmarknaden i Sverige
9. Hitta rätt i din stad och skapa nya nätverk
10. Miljötänkande och boendeinformation
11. Diplomeringsceremoni i Rådhuset

Vänster: Stadsdelsmammorna (grupp 2) träffar Helsingborgs stads stadsdirektör Palle Lundberg vid diplomeringsceremonin den 25 september 2017.

Höger: Stadsdelsmammorna (grupp 5) träffar Helsingborgs stads stadsdirektör Palle Lundberg vid diplomeringsceremonin den 29 april 2019.

Grundutbildningens upplägg som specificerats i projektansökan bygger ursprungligen på den danska Bydelsmødre-modellen samt på upplägget som pilotprojektet på Planteringen tog fram. Arbetsgruppen har vidareutvecklat upplägget och anpassat modulerna till vad som är aktuellt utifrån stadsdelsmammornas och Helsingborgs stads behov (även om de hållit sig till ansökans upplägg). Exempelvis var jämställdhet inte med i det tidigare upplägget och för den senaste grundkursen som genomfördes våren 2019 la de till EU-information (miljötänkande och boendeinformation), då EU-val stundade i maj 2019.

Stadsdelsmammor om grundutbildningen

Samtliga intervjuade stadsdelsmammor beskriver att grundutbildningen varit väldigt bra och komplett, även om de stadsdelsmammor som gått grundutbildningen mer nyligen av naturliga skäl beskriver mer detaljerat kring utbildningen jämfört med de som gick utbildningen för några år sedan.

Många av stadsdelsmammorna beskriver att de har lärt sig mycket under grundutbildningen, exempelvis om samhället och hur det fungerar. Något som de ser ger dem kunskap och kompetens så att de i sin tur kan sprida kunskap och information och hjälpa andra. Flera beskriver också, i linje med det första citatet nedan, att de med utbildningen fått en gemenskap samt ett utökat nätverk som hjälper dem att i sin tur kunna hjälpa andra.

När det gäller själva grundutbildningens upplägg har många av stadsdelsmammorna uttryckt att de tagit till sig kunskapen från varje utbildningstillfälle och de ser varje tillfälle (moment 1-11) som lika viktig. De beskriver också att de fått många användbara kontakter som de kan ha med sig framöver när de verkar som stadsdelsmammor.

"Utbildningen var fantastisk. Jag lärde mig mycket nya saker om samhället. Jag känner en bra kompetens. Bra lärare. [...] Varje vecka vi lärde ny saker om försäkring, om hur kan vi starta ny företag. Många, många. Varje vecka många information i samhället. Utbildning är jättebra för du vet, känner många nya kompisar. Öppnar dörren för kvinnor går ut och kontakt med andra. Inte bara sitter hemma. Också lära, hur kan hjälpa andra människor. Till exempel med dagis, kontakt med polisen, vårdcentral. Vi besökte också brandkåren."

Stadsdelsmamma på Drottninghög

"På utbildningen fick vi en del kontaktuppgifter. Vi fick direktkontakt till två kvinnor i polisen. Vi kan ringa direkt till mobiler om behövs så det är bra. Sedan har vi kontakt med barnomsorgen i området och så med rektorn på skolan. Sedan har vi kontakt med Arbetsförmedlingen, de var här bägge två som jobbar på Planteringen. Så man fick lära känna dem mer. Det är helt annat när man kommer. Nu kan man få direktkontakt. Man tar inte omvägar så att säga. Och man ser ansikte och vet vem det är. Så det är bra. Brandorama, där var vi också. Riktigt bra utbildning. Man fick öppna ögonen om hur det går till."

Stadsdelsmamma på Planteringen

Splitvision Research om utmärkande delar i grundutbildningen

Som följeforskare hade vi förmånen att få följa projektets andra grupp under deras grundutbildning (maj–september 2017). Summerar vi insikterna från att ha varit med på grundutbildningen kan vi konstatera att utbildningen håller en hög kvalitet och att det är tydligt att det finns ett genomarbetat koncept.

Arbetsgruppen är lyhörd och flexibel och kan fånga upp stadsdelsmammornas önskemål och anpassa gång för gång. Det finns en delaktighet, dialog och ett samskapande runt innehåll och arbetssätt.

Det vi kan se som arbetsgruppen gör är att de utgår från stadsdelsmammornas behov och efterfrågningar, samtidigt som de tydligt avgränsar till att bara ta med det som berör projektet och dess mål.

Samarbetsövning, den 2 maj 2017.

Besök på Brandorama, den 12 september 2017.

Det arbetssätt och den pedagogik som varit bärande vid utbildningstillfällena vi har varit med på har varit följande:

- **Varm atmosfär.** Ledarna och gruppen har en positiv och välkomnande atmosfär med bra gemenskap.
- **Skapar trygghet.** Ledarna skapar trygghet och stabilitet i gruppen (genom att bjuda på sig själva, berätta historier från sina liv och ha en öppen, glad och skämtsam ton samtidigt som de tar upp viktiga saker) och deltagarna får möjlighet att lära känna varandra.
- **En språklig trygghet.** Utbildningen genomförs på svenska. Då många av deltagarna varit arabtalande kan en "mental, språklig trygghet" för deltagarna även ha utgjorts av att några i arbetsgruppen kan arabiska och vid behov har kunnat förklara.
- **Bygger upp individerna.** Ledarna möjliggör så att deltagarna inför varandra får uppleva, känna och identifiera att de har kunskap att berika varandra med (så att de känner att de har något att bidra med). Det handlar också om att vidga perspektiv genom diskussioner i kombination med övningar.

- **Fångar upp och bekräftar.** Ledarna är duktiga på att fånga upp och bekräfta deltagarna och det de säger på ett respektfullt sätt.
- **Skapar delaktighet.** Det är tydligt att ledarna arbetar aktivt för att skapa delaktighet. De strävar efter att få fram deltagarnas tankar och visa att det är de som ska vara pådrivande och få saker att hända sedan som stadsdelsmammor. Redan vid andra utbildningstillfället fick stadsdelsmammorna diskutera kring vad de som stadsdelsmammor kan bidra med och vad de ser behöver göras.
- **Möjliggör förståelse.** Genom utbildningens upplägg och diskussioner som ledarna tar upp (och ibland genom frågor från deltagarna själva) får deltagarna en möjlighet att diskutera olika ämnesområden och får med det en förståelse för det svenska samhället. Något som i förlängningen kan leda till att de själva tar sig ett steg närmare anställningsbarhet samt att de kan hjälpa andra tredjelandsmedborgare att komma in i samhället.

Stolsyoga, den 15 augusti 2017.

6.2.3 Vidareutbildning, OCN-certifiering och kompetenshöjande insatser

För att erhålla mer kompetens efter grundutbildningen har stadsdelsmammorna, enligt upplägget i ansökan, möjlighet att **gå en vidareutbildning**. Under projektets gång har 21 stadsdelsmammor vidareutbildats. Exempel på vidareutbildningar som genomförts är Bemötande och kommunikation – att vara cirkelledare i en studiecirkel som *Ibn Rushd* höll i och som genomfördes på svenska. Ytterligare ett exempel är en vidareutbildning om arbetssätt, ledarskap och kommunikation i samverkan med *Peers Bridge* för dem som haft extratjänst, var påväg att få arbete eller påväg att starta någonting i framtiden. Utbildningen handlade om arbetssätt, ledarskap och kommunikation och genomfördes på arabiska.

I samråd med arbetsgruppen har det varit **möjligt att OCN-certifiera* en vidareutbildning**. Det har också varit möjligt att OCN-certifiera tidigare färdigheter och kompetenser som inte erhållits inom den formella skolan. Exempelvis togs det fram nya utbildningsmoduler till OCN anpassade för stadsdelsmammors verksamhet, Mångkulturell mötesplats. Under projektets gång OCN-certifierades 12 stadsdelsmammor.

Under projektets gång tog arbetsgruppen beslut om att även **genomföra kompetenshöjande insatser** då de sett att kvinnorna hade behov av att stärkas upp inom vissa inriktningar. Exempel på en kompetenshöjande insats är utbildning till digital instruktör, en utbildning som genomförts i samverkan med Stadsbiblioteket.

* OCN-metoden (Open College Network) är en metod för kvalitetssäkring och erkännande av kunskaper, färdigheter och kompetenser som inte erhållits inom den formella skolan.

Stadsdelsmammorna om vidareutbildning

I intervjuerna beskriver stadsdelsmammorna att vidareutbildning varit viktigt för dem för att kunna komma vidare efteråt. Exempelvis beskrev några av stadsdelsmammorna som exempelvis deltog på vidareutbildningen om arbetssätt, ledarskap och kommunikation att det var en bra utbildning som hjälpte dem förstå svenska arbetsmarknaden, en bra hjälp på väg ut i arbetslivet.

Stadsdelsmammorna om OCN-valideringen

OCN-valideringen har, enligt stadsdelsmammorna, varit omfattande och tuff för de som validerats, då den ställer höga krav på de som valideras. Det har inneburit mycket självstudier där varje fråga har tagit lång tid att genomföra och de som validerats har behövt någon som hjälper till och förklarar. Men majoriteten av de intervjuade stadsdelsmammorna lyfter OCN-certifieringen som positiv och projektledningen ser att OCN-certifieringen är bra och att de som validerats kommer att ha nytta av det, speciellt eftersom det är en nordisk validering.

Några av stadsdelsmammorna beskriver följande om OCN-valideringen:

"Jag tror intyget var bra för mig. Det hade stort värde för mig som person."

"Den [OCN-valideringen] var bra. Jag använde intyget när jag sökte jobb [inom staden]. Det bekräftade, det hjälper, men arbetsgivaren kände mig redan, så jag vet inte om det var avgörande."

6.3 Viktigt att arbeta med grupprocessen

Vi kan se att det bland stadsdelsmammorna finns en identifikation att "vi är personer som hjälper andra" och majoriteten av alla stadsdelsmammor vill att verksamheten ska ske på frivillig basis.

Vi kan inte se att hur urvalet för de olika grundutbildningsomgångarna gjorts har någon inverkan på grupsammanhållningen bland stadsdelsmammorna. Däremot ser vi att en grundläggande del för stadsdelsmammorna att arbeta med framöver är grupprocessen. Det behöver läggas mer tid på att arbeta på få ihop gruppen till EN gemensam grupp, så att alla stadsdelsmammor känner varandra oberoende av utbildningsomgång de gått, kompetensområde de har eller vilken stadsdel de verkar i.

Grupsammanhållningen blir än mer viktig över tid. Ju längre tid som går som inaktiv stadsdelsmamma (inte deltar på träffar), desto större blir istället för att komma tillbaka och bli aktiv igen. Därför är alumniverksamheten viktig, se även 6.4 *Alumniverksamhet*. Det är viktigt att arbeta med olika former av mötesaktiviteter, exempelvis mönster-brytande aktiviteter på hemmaplan som till exempel att åka skridskor eller rida tillsammans eller att spela fotboll ihop. Vi kan också se att studieresor som innefattar övernattnings knyter ihop gruppen som åker iväg och ger dem möjlighet att fördjupa gemenskapen, tillhörigheten och identiteten. Se även 5.3.2 *Projektet har blivit stärkt av studiebesöken*. Här är det viktigt att tänka in så att det finns ekonomiska resurser att kunna arbeta med dessa delar framåt.

6.4 Alumniverksamhet

I syfte att säkerställa en god bas av utbildade stadsdelsmammor och för att inte lägga för mycket resurser på att utbilda stadsdelsmammor är det viktigt att hålla kvar de stadsdelsmammor som utbildats.

Ett sätt är genom att skapa ett alumninätverk, vilket diskuterades under projektlogikworkshopen i augusti 2017, som genomfördes med styrgruppen och arbetsgruppen för Stadsdelsmammor 2.0.

Tanken är att om en stadsdelsmamma inte har möjlighet att vara aktiv under en period, så har hon med alumninätverket fortfarande möjlighet att känna att hon tillhör gruppen stadsdelsmammor då hon inkluderas i utbildningsinbjudningar, fester med mera samt att hon kontinuerligt hålls uppdaterad om vad som händer. På så sätt minskas istället/återinträdet till att återigen bli en aktiv stadsdelsmamma.

Genom Alumniverksamheten kan med andra ord konceptet Stadsdelsmammor hållas kvar hos inaktiva stadsdelsmammor (så att de "mentalt" finns kvar). Det möjliggör även så att inaktiva stadsdelsmammor kan vara aktiva i specifika ärenden samt underlättar för inaktiva stadsdelsmammors återinträde till att bli stadsdelsmamma igen när deras livssituation så tillåter.

6.5 Lärdomar att dra

- Grundutbildningen till att bli stadsdelsmamma är bra utformad med bra innehåll för att kunna verka som stadsdelsmamma.
- Det är ett bra koncept att grundutbildningen kan kompletteras med vidareutbildning. Det är även en bra poäng att skilja på mer permanenta vidareutbildningar och mer lätttrörliga kompetenshöjande insatser som exempelvis att verka som EU-informatör eller digital instruktör. Båda dessa insatser (utbildningar) har tagits fram under projekttiden och fanns inte inskrivna i projektansökan. Med ett projekt som sträcker sig över en längre tid är det viktigt att man har möjlighet och en öppenhet att ta sig an utmaningar som inte var identifierade vid tiden för projektansökan. Det är samtidigt viktigt att de områden man väljer att göra insatser inom ligger inom de effektmål man vill uppnå med projektet. Projektledaren har på ett föredömligt sätt haft en öppenhet och gjort den avvägningen.
- Det stadsdelsmammorna uppgett att de gärna skulle se mer av i framtida grundutbildningar är fler näringslivs-kontakter, det vill säga de skulle önska göra än fler studiebesök till olika myndigheter och verksamheter inom staden, exempelvis Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket. De efterfrågar även att det än mer kommer personer från enheterna till utbildningstillfällena.
- Betydelsefulla delar i det stadsdelsmammorna erbjuder är kunskap, kompetens och kontakter. För att detta värde ska bestå är det viktigt att de ges möjlighet att gå

vidareutbildningar och kompetenshöjande insatser samt studiebesök.

- När det gäller grundutbildningen till stadsdelsmamma har det varit lyckat att arbetsgruppen gjort anpassningar av innehållet under gång. Det finns en kontinuitet i det arbete arbetsgruppen i samverkan med stadsdelsmammorna gör, i de tankar de har som bygger vidare på tidigare lärdomar, samtidigt som de inte är låsta vid tidigare koncept utan de arbetar agilt och lätttrörligt för att möta den situation och de behov som finns i nuet. De har med andra ord utgått från tidigare koncept, gjort en bra anpassning samt gjort om och förändrat och gjort vissa anpassningar och tillägg angående vissa moduler utifrån de erfarenheter de dragit från respektive utbildningsomgång.
- Vi kan inte säga att de olika grundutbildningsgruppernas (grupp 1–5) olika bakgrunder spelar roll för resultatet. Det är för många andra faktorer som spelar in. Oberoende av vilken utbildningsomgång stadsdelsmammorna gått eller på vilka grunder de rekryterades så är inga av de faktorerna avgörande för deras engagemang eller deras intresseområden. Vi ser mer att det är tillfälligheter, grupprocesser och deras personligheter som är avgörande och som får genomslag.
- Det är viktigt att arbeta med alumniverksamheten och hålla den och de stadsdelsmammor som inte är aktiva för tillfället vid liv. Det är även viktigt att arbeta med grupprocessen så att alla stadsdelsmammor från de olika utbildnings-omgångarna har samma möjligheter att göra inflytande. Framförallt studiebesöken stadsdelsmammorna och arbetsgruppen och styrgruppen gjort tillsammans har gett stadsdelsmammorna möjlighet att fördjupa gemenskapen, tillhörigheten och identiteten.

Kapitel 7 – Måluppfyllelse

Alla behöver

7.1 Hög måluppfyllelse

Projektet har en hög måluppfyllelse. Vi ser att det finns flera anledningar till att målen och indikatorerna kunnat nås.

En framgångsfaktor har utgjorts av att arbetsgruppen säkerställt att de på olika sätt kunnat samverka med/haft möjliggörare inom andra verksamheter med sig för att kunna uppnå sina mål. Detta har de lyckats med, trots att det stundtals varit incidenter utanför projektets påverkansram som påverkat projektet eller dess samverkansmöjligheter, se kapitel 4.4 *Tidslinje över vad som hänt i projektet*. Ytterligare anledningar är att arbetsgruppen och projektledaren hela tiden har haft projektmålen framför sig och strukturerat arbetat mot dem. Även styrgruppens engagemang och skärpa har utgjort en framgångsfaktor.

7.2 Samtliga indikatorer är väl uppfyllda

Utifrån de övergripande målen med projektet och projektmålen (som nämns i kapitel 2) satte de upp elva indikatorer i projektansökan. Detta för att kunna mäta måluppfyllelse.

En indikator indikerar hur väl de uppsatta målen nås. Samtliga tio projektindikatorer är väl uppfyllda. Den elfte indikatorn rörande följeforskningsrapport är uppfyllt i och med skapandet av denna slutrapport. Ovanstående indikerar med andra ord att projektets samtliga mål är uppfyllda.

Nedan beskrivs de elva indikatorerna. Observera att de nedan är uppställda temamässigt, vilket innebär att de inte följer den numrering de hade i projektansökan.

Indikator 1 – Antal grundutbildade stadsdelsmammor

Indikatorn är uppfyllt. **61 stadsdelsmammor** har utbildats under projektets gång. Målet var 60 grundutbildade stadsdelsmammor under projektiden. (Totalt finns 91 stadsdelsmammor, inklusive de som utbildades i pilotprojektet).

Indikator 2 – Antal vidareutbildade/OCN-certifierade stadsdelsmammor

Indikatorn är uppfylld. **33 stadsdelsmammor har vidareutbildats eller OCN-certifierats**. Målet var 30 vidareutbildade/OCN-certifierade stadsdelsmammor under projekttiden.

I projektansökan finns det också angivet som ett mervärde att "den OCN-certifiering som kommer utvecklas för stadsdelsmammornas vidareutbildning syftar till att 'identifiera och validera' de kunskaper och resurser som stadsdelsmammorna har. Genom OCN-certifiering kommer de kunskaper, färdigheter och kompetenser som de inte erhållit inom den formella skolan kunna erkännas och kvalitetssäkras vilket kommer öka deras möjligheter på den svenska arbetsmarknaden." Även mervärdet är uppfyllt.

Däremot har vi svårt att belägga vilket värde själva OCN-certifieringen har för stadsdelsmammorna för att de ska kunna komma i arbete. Detta då det är många olika faktorer som spelar in. Dels är de kvinnor som valts ut att bli stadsdelsmammor drivna och starka i sig, det vill säga de har färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar (karismatiska, starka och driftiga), dels har många av dem en hög utbildning med sig sedan tidigare, dels har "att vara stadsdelsmamma" ett högt värde. Det är också svårt att avgöra om det är utbildningen i sig eller om det är att utbildningens kunskaper har OCN-certifierats som spelar roll.

I intervjuer med stadsdelsmammor beskriver de att det har ett högt värde att de blev OCN-certifierade, men de säger samtidigt att de kanske hade fått arbetet ändå. Flera uppger att de själva känner sig stärkta av OCN-certifieringen, vilket vi ser har ett värde i sig.

För personer som inte är lika driftiga eller som har svårare att synliggöra sin kompetens, blir det tydligare att OCN-certifieringen har ett högt värde.

Indikator 3 – Antal stadsdelsmammor som på olika sätt har gått vidare med sina liv, t ex fått arbete, börjat/återupptagit studier eller engagerat sig i ännu fler frivilliginsatser i stadsdelen

Indikatorn är uppfylld. **58** av projektets **61 stadsdelsmammor** har **gått vidare** i arbete eller studier eller engagerat sig i än fler frivilliginsatser. Målet var 30 stadsdelsmammor som på olika sätt har gått vidare med sina liv.

Indikator 4 – Antal multicaféer som främjar deltagande av tredjelandsmedborgare i samhällslivet

Indikatorn är uppfylld. **4 multicaféverksamheter** och **mobil multicaféverksamhet** har varit igång eller testats i olika stadsdelar. Målet var 2 multicaféer som främjar deltagande av tredjelandsmedborgare i samhällslivet.

Indikator 5 – Antal besökare till multicafé

Indikatorn är uppfylld. Under projektets gång har multicaféerna haft **1 512 registrerade unika besökare** (tredjelandsmedborgare). I realiteten är det dock betydligt fler unika besökare som nåtts av insatsen, då inte alla unika besökare har velat/kunnat registrera sig. Målet var 1 500 unika besökare (tredjelandsmedborgare) till multicaféer.

Indikator 6 – Antal studiebesök med multicaféets besökare till stadens mötesplatser och föreningsliv

Indikatorn är uppfylld. Totalt har **13 studiebesök** till **stadens mötesplatser eller föreningsliv** gjorts (191 deltagare). Målet var 10 studiebesök med multicaféets besökare till stadens mötesplatser och föreningsliv.

Indikator 7 – Besök till multicaféet av t ex lokala företag, jobbprojekt etc

Indikatorn är uppfylld. Totalt har **13 besök från** till exempel **lokala företag eller jobbprojekt** erhållits (226 deltagare). Målet var 10 besök till multicaféet av till exempel lokala företag, jobbprojekt.

Indikator 8 – Ökad känsla av tillhörighet till sin stadsdel och samhället bland multicafébesökare

Indikatorn är uppfylld. **Majoriteten (näst intill samtliga) av de intervjuade tredjelandsmedborgarna** beskriver att de **upplever en ökad inkludering i samhället** genom tillgång **sociala och professionella nätverk** som de fått via sina besök på multicaféet. Målet var 60 %.

För mer om tredjelandsmedborgarnas upplevelse av ökad inkludering i samhället, se 8.1 *Stadsdelsmammor och multicaféerna har bidragit till en ökad inkludering i samhället.*

Indikator 9 – Införlivelse i ordinarie verksamhet

Indikatorn är uppfylld då Arbetsmarknadsförvaltningen och Helsingborgs stad har **beslutat om att fortsätta stödja Stadsdelsmammor**. Detta då resultatet från projektet är framgångsrikt och Helsingborgs stad ser att Stadsdelsmammor är ett bra koncept och att det gör stor skillnad i samhället. Arbets sättet, metoderna och resultatet (vad som kan åstadkommas med Stadsdelsmammor) har blivit väl förankrat i Arbetsmarknadsnämnden, förvaltningen, Helsingborgs stad och civilsamhället. Arbets sätt, metoder och riktningen för verksamheten har också blivit väl förankrad bland stadsdelsmammorna och de har också varit delaktiga vid skapandet av arbets sätt och metoder.

Implementeringen av projektet har varit en punkt på styrgruppens möten genom hela projektet. Från hösten 2018 och framåt har projektet genomfört flera workshoppar gällande förankringen av projektet med verksamheter från Helsingborgs stad och stadsdelsmammorna. Men det är först i workshopparna som genomfördes under hösten 2019 som det blir tydligare att Helsingborgs stad önskar att det ska drivas i stadsdelsmammornas egen regi, exempelvis i form av förening eller socialt företag eller liknande.

Vår bild är att Helsingborgs stads vision om hur Stadsdelsmammor skulle drivas har förändrats under 2019, från att det var en verksamhet som kan drivas vidare inom förvaltningen till att det under hösten 2019 blir mer tydligt med ambitionen att Stadsdelsmammor drivs vidare i stadsdelsmammornas egen regi. Den processen har dock gått för snabbt för stadsdelsmammornas del. De har inte varit involverade i den grad som hade behövts för att de ska kunna vara redo att driva Stadsdelsmammor i samband med projektets avslut.

Från att de deltar på volontär basis i en verksamhet i Helsingborgs stads regi till att stadsdelsmammorna själva driver verksamheten är en process som hade behövt längre tid och utbildning för drift och ledningsansvar. Fokus i utbildningarna och de kompetenshöjande insatserna har legat på att rusta stadsdelsmammorna för de operativa delarna och metodutveckling. Mot bakgrund av det perspektivskiftet är det ett bra beslut att Helsingborgs stad driver vidare Stadsdelsmammor tills formen för hur överlämningen ska ske sätts.

Indikator 10 – En väl utvecklad metod som bidrar till ökad kompetens om familjeliv och integration, inkludering i samhället och närmande till arbetsmarknaden

Indikatorn omfattar ”en väl utvecklad **metod** som bidrar till **ökad kompetens om familjeliv och integration, inkludering i samhället och närmande till arbetsmarknaden**”.

I projektansökan är det även uppsatt som ett mervärde (en säkrad metod som genom multicafémodellen ger målgruppen möjlighet att bli delaktiga i samhället och får egenmakt).

Såväl indikator som mervärde är uppfyllda då det, som vi visat på i tidigare kapitel, finns ett färdigt koncept för hur de kan arbeta med frågorna. Under projekttiden har de arbetat fram hur de kan arbeta med att stärka tredjelandsmedborgare att komma ett steg närmare samhälle, arbete och studier. Det har vi tydligt kunnat belägga med tredjelandsmedborgare som besökt multicaféverksamheten samt i de beskrivningar som stadsdelsmammorna gjort om sina möten med tredjelandsmedborgare och sitt dagliga arbete. Se även indikator 8 gällande upplevelse av ökad inkludering i samhället. Se även kapitel 8 *Gör Stadsdelsmammor 2.0 skillnad? – Effekten av en social intervention.*

Indikator 11 – Följeforskningsrapport

Indikatorn omfattar en rapport från följeforskarna som säkerställer kvaliteten på arbetsmetoden Stadsdelsmammor 2.0 och multicaféerna med feedback från de personer som besökt multicaféet. Den är uppfylld i och med skapandet av denna slutrapport, genomförandet av sex delrapporter, hög närvaro i fält med deltagande observationer och genomförande av intervjuer med tredjelandsmedborgare och stadsdelsmammor, men även med arbetsgrupp, styrgrupp, tjänstepersoner, politiker och till projektet utomstående intressenter samt en tät avstämning med projektledaren under projektets gång.

7.3 Projektmålen är uppfyllda

7.3.1 Det första projekt målet

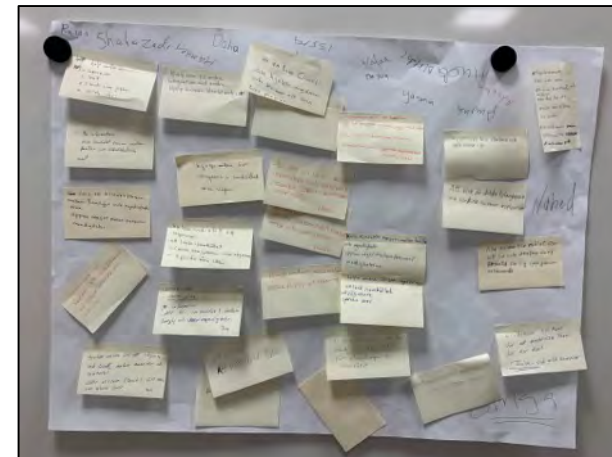
Det första projekt målet lyder: "Att ge tredjelandsmedborgarna och stadsdelsmammorna **tillgång till sociala och professionella nätverk** i stadsdelar med stort utanförskap för att deras sociala hälsa och nätverk ska öka så att de kan börja planera för framtiden och **ta steg för att närma sig arbetsmarknaden och/eller studier.**"

Målet är uppfyllt. Vi kan se att en majoritet av **stadsdelsmammorna** upplever att de fått tillgång till sociala och professionella nätverk. I den enkät som 49 stadsdelsmammor besvarade hösten 2018 framgår att:

- Nio av tio (92 %) upplever att de har fått ett större socialt nätverk.
- Åtta av tio (81 %) uppger att de fått fler kontaktuppgifter till yrkespersoner som de kan använda när de ska hjälpa tredjelandsmedborgare med frågor som rör föräldraskap, barn och ungdomar.
- Nästan åtta av tio uppger att de har fått fler kontakter till yrkespersoner som de kan använda när de ska hjälpa tredjelandsmedborgare med frågor som rör hälsa/träning (75 %) samt att bo och leva i Helsingborg (74 %).
- Sex av tio (63 %) uppger att de har fått fler kontakter till yrkespersoner som de kan använda när de ska hjälpa tredjelandsmedborgare att komma i arbete/praktik/studier.

I intervjuer med målgruppen **tredjelandsmedborgare** som vi har intervjuat både på och i andra sammanhang utanför multicaféerna har vi kunnat se att träffarna på multicaféerna gjort skillnad för besökarna. De beskriver att de med stadsdelsmammorna, och genom att komma på multicaféets aktiviteter, får ett stort nätverk, både socialt och professionellt.

Exempel på socialt nätverk är att de med stadsdelsmammor känner gemenskap. De pratar om stadsdelsmammorna och personerna de träffar på multicaféets aktiviteter som "sin familj". De får även möjliga kontaktvägar vidare till andra sociala föreningar och organisationer. Exempel på professionellt nätverk är kontakter eller tips på hur de kan gå tillväga för att söka bostad, praktik, studier eller arbete.

7.3.2 Det andra projekt målet

Det andra projekt målet lyder: "Att **tredjelandsmedborgare** (via stadsdelsmammornas informationstillfällen på multicaféer) ska **höja sin kompetens när det gäller bland annat 'familjeliv och integration'.**"

Målet är uppfyllt. Under projektet har en plattform etablerats där tredjelandsmedborgare kan ta del av informationstillfällen som berör frågor om familjeliv respektive integration och som genomförs på multicaféer och i multicaféverksamheten. De har inom projektet varit duktiga på att anpassa verksamheten utifrån hur invånarnas behov ser ut för tillfället. Under projektets gång har de testat av och säkerställt hur de arbetar med informationstillfällena. Något vi också har kunnat se fungerar.

Med den skapade plattformen finns det även förutsättningar att efter projekt tiden kunna fortsätta ha dialogen med invånarna och med det kunna fortsätta arbeta med stegförflyttning mot ökad kompetens av familjeliv och integration. De har skapat ett lärande i hur de på bästa sätt arbetar för att nå ut till invånarna. Aktiviteterna har även genomförts genom samverkan med olika aktörer som exempelvis Studiefremjandet, vilket innebär att det blir ett ökat lärande även för samverkansparterna.

I intervjuer med målgruppen tredjelandsmedborgare som vi har träffat både på och i andra sammanhang utanför multicaféerna kan vi tydligt se att träffarna på multicaféerna har effekt för besökarna, att de möjliggör eller öppnar upp för en stegförflyttning. Men däremot i vilken grad eller omfattning det i sig leder till en stegförflyttning är svårt att fastslå, då det sällan är singulära faktorer utan ofta ett samspel av faktorer som påverkar.

7.3.3 Det tredje projekt målet

Det tredje projekt målet lyder: "Att "**främja deltagande av tredjelandsmedborgare i samhällslivet**" genom att tredjelandsmedborgare kan vända sig till multicaféerna för att **få information och svar på sina frågor om det svenska samhället** på lätt svenska eller till viss mån även på sitt modersmål."

Målet är uppfyllt. Under projektet har en plattform etablerats där stadsdelsmammor har gett tredjelandsmedborgare information om samt rätt ut frågor om det svenska samhället på lättare svenska eller på sitt modersmål (prestation).

I intervjuer med målgruppen tredjelandsmedborgare som vi har intervjuat både på och i andra sammanhang utanför multicaféerna har vi kunnat se att träffarna på multicaféerna haft effekt för besökarna. De har exempelvis uppgett att de fått hjälp med att reda ut frågetecken de haft eller fått kunskap om samhällsrelaterad information som de behövt. Det gäller allt från Hur betalar jag den här fakturan?, Vad står det i brevet jag fick från kommunen? till Vad innebär vård av barn, VAB?

7.3.4 Identifierade målkonflikter föll inte ut

Identifierad målkonflikt mellan indikator och övergripande projektmål uppstod inte

Den målkonflikt som identifierades i projektlogikworkshopen (se 2.3.1 Målkonflikt mellan två indikatorer) har inte uppstått som en målkonflikt. Arbetsgruppen och styrgruppen har varit medvetna om målkonflikten och hanterat det under projektets gång. Vid en uppföljning som genomfördes av arbetsgruppen i slutet av projekttiden så var det 62 av totalt 91 stadsdelsmammor (det vill säga av samtliga stadsdelsmammor från projektet samt pilotprojektet) som uppgav att de önskar vara fortsatt aktiva. Det har under projektets gång inte förelegat någon begränsning med att antalet stadsdelsmammor skulle vara för lågt.

Potentialen med att stadsdelsmammor kan arbeta mot en bredare målgrupp har tydligt framkommit

Vad gäller motstridigheten att det för stadens del är intressant om målgruppen stadsdelsmammor verkar för omfattar en bredare målgrupp än den i projektansökan uppsatta målgruppen "tredjelandsmedborgare som lever i utanförskap" (se 2.3.2 Motstridigheter i målgrupp) så har potentialen med att stadsdelsmammor kan arbeta mot en bredare målgrupp än "tredjelandsmedborgare som lever i utanförskap" tydligt framkommit vid implementeringsarbetet med stadsdelsmammor. Både för nämnd, förvaltning och vid olika former av samarbeten har förankringen gjorts.

Projektets medel har (i enlighet med projektansökan) fokuserat på tredjelandsmedborgare, men i aktiviteterna har de varit öppna för att även inkludera andra invånare utan att det för den skull belastat projektets resurser eller begränsat projektets möjlighet att nå målen. Och i konceptutvecklingen och metodutvecklingen har de tagit fram arbetssätt som vänder sig brett och inkluderar även andra invånare än målgruppen tredjelandsmedborgare.

7.4 Mervärden är uppfyllda

7.4.1 Mervärde gällande starkare roll

Mervärdet är: "Att stadsdelsmammorna i Helsingborg ska skapa sig en **starkare roll** i stadens **arbete mot social isolering och för social hållbar utveckling**. De ska genom utveckling av arbetsmetod och utbildningar få fler verktyg till att själva utveckla deras uppdrag. Värdet är att fler stadsdelsmammor och boenden ska stärkas (**empowerment**) och att deras egenbestämmande och delaktighet i samhället ska öka. Som en del i vidareutvecklingen av arbetsmetoden och stärkandet av stadsdelsmammor kommer utbyten ske med Danmark och Tyskland där konceptet har en längre historia. Mervärdet av dessa utbyten är att skapa en förståelse för arbetet med stadsdelsmammor i en global kontext och att utveckla arbetsmetoden med stöd av de erfarenheter som gjorts på andra platser."

Mervärdet är uppfyllt. Under projektets gång har arbetsmetoder utvecklats så stadsdelsmammorna har kunnat få fler verktyg till att själva utveckla sitt uppdrag. I djupintervjuer med stadsdelsmammorna beskriver de att de har känner sig delaktiga och har kunnat vara med och utveckla arbetet. I den enkät som stadsdelsmammor besvarade hösten 2018 framgår att stadsdelsmammor i hög omfattning uppger att de är delaktiga i metodutvecklingen. Nästan nio av tio (87 %) uppger att de som stadsdelsmammor får vara med och utveckla metoderna i projektet och nästan åtta av tio (79 %) uppger att de får vara delaktiga i arbetet och utveckla projektet. Drygt åtta av tio (83%) stadsdelsmammor uppger att de är mer delaktiga i samhället genom sin roll som stadsdelsmamma.

7.4.2 Mervärde gällande spridning

Mervärdet lyder: "Vi vill också gärna **dela med oss av modellen i Sverige, Danmark och Tyskland** (spridningsmål enligt AMIF)".

Mervärdet är uppfyllt. Under projektets gång har arbetsgruppen och stadsdelsmammorna kontinuerligt och i olika forum tagit tillfällen i akt att medverka, presentera, sprida kunskap om och inhämta andra parter reflektioner runt Stadsdelsammors metoder, arbetssätt och koncept samt att lyssna in hur andra verksamheter verkar. Detta i syfte att stötta, hjälpa och inspirera andra verksamheter, men också för att internt förbättra, utveckla och innovera (inkrementell innovation) sitt eget koncept, sina metoder och arbetssätt. Bland annat har arbetsgrupp, styrgrupp och stadsdelsmammor besökt och fått besök av både Bydelsmødre i Danmark (Helsingør, Kokkedal och Köpenhamn), Bydelsmødre i Norge (Oslo) och Stadtteilmütter i Tyskland (Berlin) för att dela med sig av hur de arbetar (och självklart även ta del av hur bydelsmødrarna verkar). Vidare har projektet och stadsdelsmammor löpande syns och hörts i media (skrivits om i dagstidningar, hörts på radio, medverkat i nyhetsinslag på tv). Under slutkonferensen visades goda exempel (filmklipp) där stadsdelsmammor berättar om vad stadsdelsmammor är och varför de behövs.

7.4.3 Mervärde gällande förståelse för samhället

Mervärdet är: "För målgruppen är mervärdet att de får en **större förståelse hur de ska ta plats, vara delaktiga och bidra i samhället**. Tröskeln till självförsörjning sänks när man kan se sammanhang och får nätverk och kunskap om vart man kan vända sig i olika frågor. Målgruppen får en positiv relation till närsamhället och ser goda exempel på hur de kan agera självständigt, vara delaktiga på olika vis i samhället och nå självförsörjning. På multicaféets träffar sätter målgruppen själva halva dagordningen och tar upp de frågor de har gällande samhället. Detta skapar ett ägarskap hos målgruppen för mötesplatsen. Flertalet av stadsdelsmammorna tillhör också målgruppen och får genom Stadsdelsmammor 2.0 en certifierad utbildning, enligt OCN, som också är meriterande på arbetsmarknaden."

Mervärdet är uppfyllt. Under projektets gång har en plattform etablerats där tredjelandsmedborgare erbjuds möjlighet att ställa frågor de har om samhället till stadsdelsmammor alternativt att de på multicaféets aktiviteter kan ställa frågor om samhället. De erbjuds kunskap och information om vart de kan vända sig med olika frågor och får ta del av goda exempel på hur de kan agera självständigt, vara delaktiga på olika vis i samhället och nå självförsörjning. Tredjelandsmedborgarna har med plattformen erbjudits möjlighet att förstå den kontext de ingår i och det finns uppbyggda kanaler där de erbjuds tillgång till nätverk.

7.4.4 Mervärden vi kan se utöver de i ansökan angivna mervärdena

Utöver de mervärden som definierats i projektplanen kan vi se att Stadsdelsmammor 2.0 också bidragit till en **ökad samverkan inom Helsingborgs stad** och skapat en arena för invånarinflytande och samskapandet, vilket ligger i linje med H22. Genom projektets fokusering på samverkan för att nå gemensamma mål (istället för att olika aktörer arbetar var för sig) nyttjas de ekonomiska, materiella och sociala resurserna på bästa sätt.

Ytterligare ett mervärde är att det med Stadsdelsmammor 2.0 finns ett **färdigt koncept** som är väl förankrat som andra städer kan använda som grund för att starta stadsdelsmammor hos sig. Det tog tid att utveckla, men är nu enkelt att kopiera (även om det är viktigt att anpassa det utifrån respektive stads kontext).

7.5 Stadsdelsmammors koppling till AMIFs nationella prioriteringar

Det är tydligt att projektets arbete bidrar till AMIFs genomförande av det nationella programmet. En bakgrund till projektets framgång och, som vi tolkar det, till att AMIF såg det som ett projekt med stor potential var att det inte är en singulär lösning på ett komplext problem utan att lösningen görs på flera olika plan. Den stöttar tredjelandsmedborgare med bättre hälsa, hjälper dem komma **närmare egenförsörjning** genom att stötta dem i stegförflyttning mot arbete eller studier. Den hjälper också till med att skapa en **inkludering i samhällskontraktet** (både möjligheten att få ta del av samhällskontraktet, men också att få förståelse för sin egen roll i samhällskontraktet). Den bidrar också till en **positiv stadsutveckling** genom att utgå från det behov som finns i stadsdelarna och genom att öka kompetensen hos invånarna i stadsdelarna dels via informationsaktiviteter till tredjelandsmedborgare, dels via utbildning av stadsdelsmammor så att de blir stärkta att själva kunna skapa förändringar i sin stadsdel.

Dessutom har projektet bidragit till **transnationellt samarbete** då det genomförts studiebesök till och från 5 olika stadsdelsmamma-verksamheter i 3 olika länder samt att det resulterat i skapandet av ett nordiskt nätverk, Nordic Neighbourhood Mothers.

7.5.1 Främja jämställdhet och icke-diskriminering

Som vi förstått det ska projekt som finansieras av AMIF arbeta för att **främja jämställdhet och icke-diskriminering**, även om det inte var uttalade mål i projektansökan.

Som vi ser det har projektet främjat jämställdhet och icke-diskriminering bland annat med sitt intersektionella förhållningssätt och genom sin multicaféverksamhet.

Såväl arbetsgrupp som stadsdelsmammor har i sitt arbete löpande uppmärksammat både stadsdelsmammor och tredjelandsmedborgare på attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar kvinnors och mäns möjlighet att påverka i exempelvis hemmet, skolan, på arbetsplatsen och inom andra samhällsområden. Exempelvis har stadsdelsmammor beskrivit att de pratat med tredjelandsmedborgare om vikten av att båda parterna i hushållet arbetar.

Med sina aktiviteter och multicaféverksamheten sprider de kunskap om hur svenska samhället fungerar så att tredjelandsmedborgare har möjlighet att kunna ta aktiva beslut utifrån relevanta grunder och vara en del av samhällskontraktet på ett bra sätt.

7.6 Lärdomar att dra

- Det som skiljer det här projektet från många andra projekt vi följt är att arbetsgruppen tidigt var igång och säkerställde att väsentliga milstolpar kom på plats, något som utgjorde en förutsättning för att ett arbete riktat till tredjelandsmedborgare kunde äga rum.

Från "dag 1" har det funnits en **handlingskraft** inom projektet som gjort att de uppnått alla målen. En framgångsfaktor har utgjorts av att de säkerställt att de på olika sätt kunnat **samverka med/haft möjliggörare** inom andra verksamheter med sig för att kunna uppnå sina mål. Den **aktiva styrgruppen** har varit en stor bidragare till att projektet uppnått resultat. Bärande har också varit att de löpande **förankrat projektets resultat** med andra verksamheter och nämnder samt att ledningsansvariga på Arbetsmarknadsförvaltningen (projektledarens chefer) har varit beslutstagande, gett arbetsgruppen möjligheter, pragmatiska, stått bakom och stöttat projektledaren.

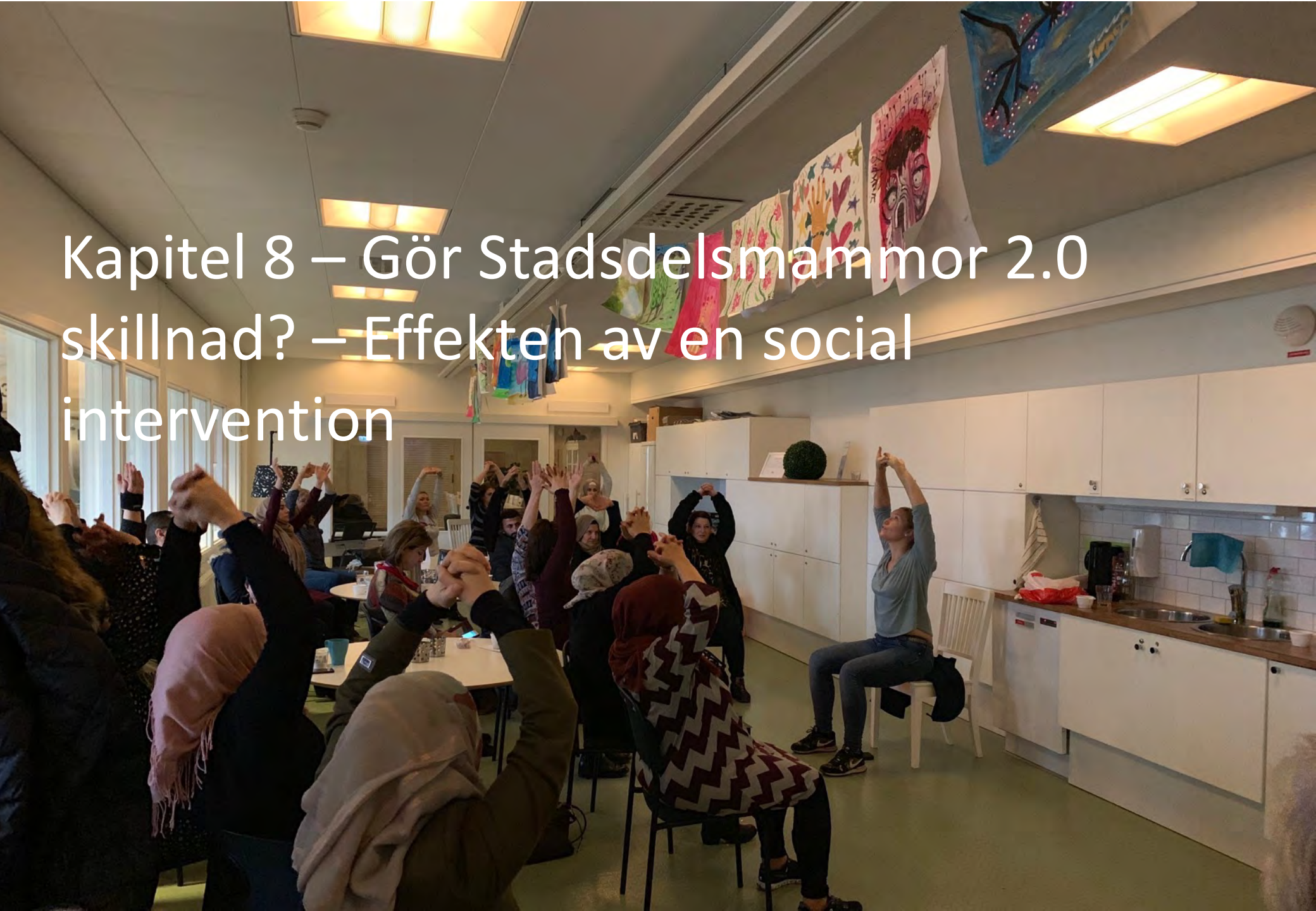
- Styrgruppens roll är också viktig att lyfta fram som en essentiell grund för projektets framgång. Deras engagemang, klokskap och handlingskraft har varit mycket viktig för framgången. De har utgjort ett stöd för projektledaren under projektet. De har också verkat som viktiga möjliggörare för projektet under gång.

- Projektet har en hög måluppfyllelse, samtliga mål är uppnådda. Det enda området där projektet inte överlevererar, och därmed det enda vi ställer oss kritiska till, är att det hade varit önskvärt med kvinnor från fler nationaliteter och språkgrupper. Idag kommer flertalet av stadsdelsmammorna från arabtalande och närliggande områden i Mellanöstern.

Arbetsgruppen har arbetat hårt för att få en större spridning utan att ha lyckats. Med eftertankens kranka blekhet, kanske det redan hade behövt vara en större blandning bland de första grupperna av stadsdelsmammor som utbildades. Då det var många arabtalande kvinnor i de första grupperna kan det ha hämmat/inverkat på rekryteringsarbetet för de efterkommande grupperna.

- En lärdom handlar om den vikt och det symbolvärde projektet får när stadsdirektör Palle Lundberg tillsammans med politiskt engagerade sätter av tid och närvarar vid stadsdelsmammornas diplomeringar och invigningar. Det har stor inverkan på projektets legitimitet. Med det får projektet och i detta fallet stadsdelsmammorna också helt andra handlingsmöjligheter.
- Projektet har haft hög närvaro i media (radio, tv, HD och utåt sett på olika håll), vilket har varit viktigt. Däremot ser vi att projektet hade kunnat nå ut än mer om de hade haft en webbsida.
- För oss som följeforskare har projektlogiken som togs fram initialt i projektet tillsammans med arbetsgruppen och styrgruppen utgjort ett viktigt stöd i att kunna stötta projektet. Det har varit bärande för att kunna ha möjlighet att ha en djupare förståelse för och kunna följa projektet. Det är något som vi ser som viktigt att det görs i så pass komplexa projekt och som vi rekommenderar.

Kapitel 8 – Gör Stadsdelsmammor 2.0 skillnad? – Effekten av en social intervention

8.1 Stadsdelsmammor och multicaféerna har bidragit till en ökad inkludering i samhället

Majoriteten (nästan intill samtliga) av de intervjuade tredjelandsmedborgarna beskriver att de upplever en ökad inkludering i samhället på olika sätt genom sina besök på multicaféer. Det kan antingen vara att de deltagit på en aktivitet eller att de fått personlig hjälp eller stöd genom samtal.

Upplevelsen av ökad inkludering kan bero på olika faktorer. För några av dem har själva stegförflyttningen mot ökad inkludering skett genom att de gjort enstaka besök eller fått hjälp med enstaka frågor. Det kan exempelvis vara att de fått hjälp med att förstå vad ett myndighetsbrev betyder och innebär för dem, eller att de har deltagit på en arbetsmarknadsträff och fått professionell kontakt som kan hjälpa vidare till arbete eller studier. Det kan också bestå i att de fått hjälp med förtydliganden kring frågor som rör skolval, vård av barn (VAB), familjeliv eller delar av Socialtjänstlagen.

För andra har det varit så att de besökt multicaféerna över en längre tid och deltagit i flera aktiviteter. Därigenom har de fått såväl en struktur som ett sammanhang att ingå i.

Även utanför multicaféerna har stadsdelsmammor bidragit till att personer i målgruppen gjort stegförflyttning mot att bli inkluderade i samhället. Det har exempelvis varit på skolor, förskolor, Arbetsförmedlingen, i matvarubutiker eller i trappuppgången. Det kan vara att stadsdelsmammor har hjälpt till att reda ut en bostadsfråga, att förklara hur gymnasievalet fungerar, förklarat vikten av att delta på ett föräldramöte, hjälpt till att boka tid på vårdcentralen eller hjälpt till att komma in på den digitala skolplattformen.

Under projektets tid har det registrerats mer än 1 500 unika besökare på multicaféerna. Därutöver har det varit ett stort antal besökare som inte har registrerat sig. Stadsdelsmammor har dessutom träffat och hjälpt många tredjelandsmedborgare och andra utlandsfödda ute i sin vardag.

Projektet har med andra ord haft stort genomslag i att bryta tredjelandsmedborgares sociala isolering och ökat deras möjligheter till delaktighet i samhället samt möjligheten att närma sig arbetsmarknad och egenförsörjning.

8.2 En ny start

Att komma in i ett nytt samhälle innebär att det är många frågor som måste hanteras parallellt. En styrka med Stadsdelsmammor 2.0 är att verksamheten inte är inriktad på en singular lösning utan har en öppenhet för att kunna möta tredjelandsmedborgare med de frågor de har. Ansatsen har varit att arbeta med både tillträde till arbetsmarknaden och egenförsörjning, studier, familjeliv, integration, social och fysisk hälsa, att bygga upp sociala och professionella nätverk, deltagande i samhällslivet och förankring i den egna stadsdelen – med andra ord en bred ansats.

Intervjuer med tredjelandsmedborgare samt observationer på multicaféerna visar tydligt att deltagare i många fall har fått med sig ovan delar vid ett och samma tillfälle. Det kan exempelvis vara genom aktiviteten stolsyoga, i samtalen mellan aktiviteterna och vid fiket, i passet med kreativ svenska och vid föreläsning av inbjuden gäst.

Flera av tredjelandsmedborgarna som besöker multicaféerna mer frekvent beskriver att de har genom Stadsdelsmammor fått en "ny familj", ett nytt sammanhang som bryter deras isolering, se avsnitt 3.2.

Under tiden vi följt projektet har vi mött tredjelandsmedborgare som är väldigt olika rustade för att kunna komma in i samhället. En del av de intervjuade står långt bort från att bli en del av samhället medan andra står på tröskeln eller redan är väl etablerade i samhället. Genom multicaféernas form och stadsdelsmammornas sätt att arbeta möter de väl upp varje individuell besökares behov på ett kravlöst sätt, vilket är betydelsefullt då samtliga besökare som är på multicaféet är där på frivillig grund.

8.3 En väl fungerande metod

Konceptet med stadsdelsmammor och multicaféer är en väl fungerande metod. Den underlättar för tredjelandsmedborgare att komma in i samhället, närma sig arbetsmarknaden och egenförsörjning samt möjliggör för staden att nå målgrupper som annars är svåra att nå.

Det som gör att konceptet är framgångsrikt och kan göra skillnad bygger på att stadsdelsmammorna har en **närhet och en nära relation till** målgruppen. Närheten finns i tre dimensioner. Dels handlar det om att det finns en **geografisk närhet**, att både stadsdelsmammor och multicaféer finns i närområdet (såväl i den fysiska miljön som via kontaktnätet på sociala medier). Dels finns det en **känslomässig och erfarenhetsmässig närhet** i och med att stadsdelsmammorna och målgruppen delar **liknande erfarenheter av** att komma som ny till Sverige. Dels handlar det om att det är ett lågt insteg till att delta i en aktivitet på ett multicafé eller att våga ta kontakt med en stadsdelsmamma. Det blir en handling som ligger **nära och inom målgruppens komfortzon**.

Närheten och den kunskap som stadsdelsmammorna besitter gör att tredjelandsmedborgarna får förtroende för dem (förtroendekapital). Med det förtroendekapital som stadsdelsmammorna besitter kan de stödja målgruppen att göra nödvändiga "tillitssprång" för att bli en del i samhällskontraktet, både som tagare och som givare.

Att stadsdelsmammorna finns i målgruppens närmiljö och i många fall själva bor och verkar i området gör att de får ett naturligt kontaktnät till målgruppen, något som staden inte annars har. Det innebär att staden genom stadsdelsmammorna till en låg kontaktkostnad når ut till målgruppen (i förhållande till vad det annars skulle kosta staden att etablera dessa kontakter). Ett exempel på varför vissa inom målgruppen kan vara svåra att nå är då personer i stadsdelen bor olagligt i andra hand och därmed inte kan nå via officiella kanaler. Här har stadsdelsmammor möjlighet att nå fram.

Som vi ser det fyller multicaféerna en viktig funktion i att erbjuda en plats och en arena för samtal och för att sprida kunskap och information. Att besöka ett multicafé innebär en låg instegströskel för många tredjelandsmedborgare i linje med resonemanget ovan kring närhet. Multicaféerna är också ett viktigt skyltfönster för stadsdelsmammornas verksamhet som både ökar kännedomen om deras arbete men som också ger dem en legitim möjlighet att verka som stadsdelsmamma i närområdet.

8.4 Erbjuder en lösning där många andra går bet

Genom stadsdelsmammor och multicaféerna skapas en *stödande miljö* där nyanlända tredjelandsmedborgare får tillgång till sammanhang som medför en möjlighet till ett aktivt deltagande och där en *tillit* till samhället kan skapas. Detta öppnar upp för en inkludering i samhällskontraktet, en bättre folkhälsa och en ökad delaktighet.

Vi kan också knyta an till Per-Olof Östergrens resonemang som vi lyfter i kapitel 3.5 om vikten av att nyanlända behöver få del av det nya *samhällets sociala kapital* så snabbt som möjligt för att inte hamna i en långvarig ond cirkel av social marginalisering och försämrad hälsa.

Konceptet stadsdelsmammor kan vara en kanal för att nå ut med viktig samhällsinformation men det kan också riktas åt andra hållet och vara en kanal för att få insikt i de behov som finns och att stadsdelsmammorna "ger röst åt" målgruppen. Det kan också utgöra en arena för ett samskapande där tredjelandsmedborgarna kan få inflytande i att exempelvis forma sin stadsdel eller för dem viktiga samhällsfunktioner.

8.5 Eftertraktade samarbetspartners

Flera av de tjänstepersoner inom staden samt representanter inom frivilligorganisationerna som vi har intervjuat betonar att stadsdelsmammorna är eftertraktade samarbetspartners. På liknande sätt som många av dem under projekttiden har varit möjliggörare för stadsdelsmammor utgör stadsdelsmammor en möjliggörare för deras verksamheter och för att de ska kunna nå sina mål.

Att stadsdelsmammor är eftertraktade samarbetspartners bygger delvis på det unika kontaktnät, närhet och tillitskapital som de har hos tredjelandsmedborgare. Det bygger också på att projektledaren och arbetsgruppen under projektet har samarbetat och tydligt visat på styrkan med samverkan. Genom hela projektet har de nyttjat resurser som redan finns både inom och utanför staden i stället för att ta fram nya resurser. De har visat hur det går att tillsammans ta fram hållbara lösningar på ett resurseffektivt sätt som är verkningsfulla för alla parter.

8.6 Nordiskt nätverk med stadsdelsmammor

Ett tydligt resultat (effekt) av stadsdelsmammors arbete och det utbyte som varit under projektets gång med studiebesök till Danmark, Norge och Tyskland är att det skapats ett nordiskt nätverk, *Nordic Neighbourhood Mothers*.

Första steget i nätverket skapades i anslutning till slutkonferensen den 27 januari 2020, då stadsdelsmammorna och bydelsmødrarna från Danmark och Norge direkt efter slutkonferensen genomförde ett första möte för att starta igång nätverket.

Syftet med nätverket är dels att kunna utbyta kunskaper och erfarenheter om metoder och olika sätt att arbeta med olika områden och med målgruppen samt kunskap om att kunna verka i civilsamhälle och offentlig verksamhet, dels att kunna stötta och stärka varandra i sin identitet. Flera av de intervjuade stadsdelsmammorna beskriver att de blivit stärkta av studiebesöken, se 5.3 *Erfarenhetsutbyte*. Stadsdelsmammorna och bydelsmødrarna ser också att de med ett nordiskt nätverk blir starkare tillsammans, både i form av en gemensam röst, men också att de kan få mer mandat genom att verka tillsammans.

Med studiebesöken till Danmark, Norge och Tyskland och skapandet av det nordiska nätverket har Stadsdelsmammor 2.0 även bidragit till genomförandet av AMIFs nationella program genom att de utvecklat ett transnationellt samarbete.

Kapitel 9 – Nästa steg

9.1 Blicken framåt

I de tidigare kapitlen har vi fokuserat på det som har genomförts inom projektiden. I detta kapitel ämnar vi blicka framåt.

Hur ska Stadsdelsmammor 3.0 drivas nu efter att projektet är avslutat och vad ska målen för verksamheten vara? Vilka former av stöd finns behov av för att verksamheten ska vara fortsatt framgångsrik? Hur ser stadsdelsmammornas vision för verksamheten ut?

Efter att projektet nu (februari 2020) är avslutat drivs Stadsdelsmammor tills vidare av Helsingborgs stad och Arbetsmarknadsförvaltningen, men med ambitionen att inom en snar framtid kunna överlämna driften till stadsdelsmammorna.

Potentialen i vad stadsdelsmammor kan åstadkomma är stor, vilket projektet har visat på. Stadsdelsmammorna har en viktig roll i samhället bland annat som förebilder, tillitsbärare och som kulturtolkar (både gentemot utlandsfödda, men också för att kunna tolka och ge förklarande sammanhang för stadens tjänstepersoner).

Stadsdelsmammorna har en naturlig del i arbetet med att inkludera utlandsfödda i *samhällskontraktet* och därmed att förebygga uppkomsten av parallellsamhällen.

9.2 Perspektivskifte

Projektet har blivit väl förankrat i Helsingborgs stads förvaltningar och Stadsdelsmammor står inför ett "perspektivskifte", där verksamhetens riktning och förvaltning önskas lämnas över av Helsingborgs stad till stadsdelsmammorna själva.

Under de tre år som vi följt projektet och fått möjlighet att ta del av de projekt och det arbete som genomförs i Helsingborgs stad har vi imponerats över det engagemang, den samverkan, det lösningsfokus och den innovationskraft som råder inom Helsingborgs stad och mellan Helsingborgs stad och civilsamhället.

I en intervju vi genomfört med Stadsdirektör Palle Lundberg i januari 2020 så beskriver han att staden lägger mycket fokus på samverkan mellan stadens förvaltningar och mellan staden (kommunen) och andra aktörer. Han beskriver att lösningarna för samhällets utmaningar finns i mellanrummen och är inte ett arbete som staden klarar av själva, utan det måste ske i samverkan med civilsamhälle och näringsliv.

I många fall är det civilsamhället som driver fram initiativ likt Stadsdelsmammor 2.0. Så har det exempelvis varit för Bydelsmødre i Danmark och Norge. I Helsingborg är det tvärtom staden som har agerat och tagit fram en ny form av verksamhet. Inom Helsingborgs stad drivs det, som vi förstått, flera projekt där staden agerar "växthus" för verksamheter som de ser finns behov av men som finns i mellanrummet mellan Helsingborgs stads ansvar och civilsamhället.

Det finns ett stort engagemang bland stadsdelsmammorna att arbeta vidare med verksamheten. 62 av 91 stadsdelsmammor i projektet önskar fortsatt vara aktiva stadsdelsmammor (enligt en uppföljning per brev och telefon som genomfördes av arbetsgruppen i slutet av projektet). I intervjuer med stadsdelsmammor upplever vi att det finns ett stort engagemang för uppgifterna att stödja och stärka målgruppen och att få fler tredjelandsmedborgare att vara en del av samhället. Dock ser vi inte att de efterfrågar att verksamheten behöver drivas av dem. För att stadsdelsmammorna ska känna sig redo att driva verksamheten på egen hand behöver de tid, stöd och utbildning för att få möjlighet att sätta sig in i vad ett övertagande innebär. Inför övertagande behöver det också finnas en garant för ekonomiskt stöd för driften av verksamheten.

Vi har svårt att ge en rekommendation om vad som är den bästa organisationsformen för Stadsdelsmammors fortsatta arbete. Det är något som behöver tas fram och förankras med stadsdelsmammorna och personer som kan väga av de juridiska och ekonomiska för- och nackdelarna med olika alternativ.

Men mot bakgrund av att en stor del av arbetet kommer att handla om att samordna och att ha ett stort kontaktnät in mot staden rekommenderar vi, oberoende vilken organisationsform som väljs, att det även fortsättningsvis finns en koordinator som är anställd av Helsingborgs stad och som kan koordinera arbetet mellan staden och stadsdelsmammorna, likt projektledarens arbete i dag.

Inför arbetet önskar vi lämna följande fyra källor för inspiration och kunskapsinhämtning:

- *Social Innovation – How Societies Find the Power to Change* av Geoff Muligan från 2019.
- *Collaborative Innovation In the Public Sector* av Jacob Torfing från 2016.
- *Idéburna aktörer i välfärden*, SOU 2019:56.
- *Idéburet offentligt partnerskap – Vägledning*, SOU 2019:56.

Vi rekommenderar också att hämta information från Upphandlingsmyndighetens webbplats, där det finns guider och riktlinjer för hur stat och kommun kan samverka (inom ramen för offentlig upphandling) med civilsamhället för att kunna finansiera insatser likt Stadsdelsmammor.

9.3 Kommande mål och effekter

Det finns ett stort engagemang bland stadsdelsmammorna. Många av dem har en tydlig bild av vad de vill åstadkomma eller inom vilket område de helst vill verka som stadsdelsmamma (se listan nedan).

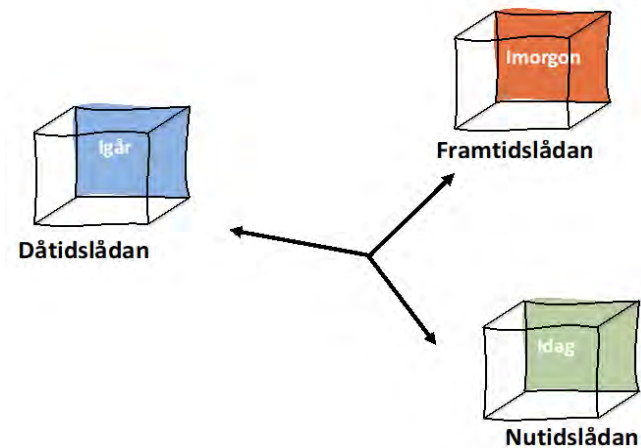
Under projektet har projektledaren varit tydlig med att de insatser som görs ska vara i syfte att uppfylla målen som var uppsatta (se kapitel 2.1 *Beskrivning av Stadsdelsmammor 2.0*).

I det fortsatta arbetet med stadsdelsmammor är det viktigt att behålla kärnan i det arbete som Stadsdelsmammor 2.0 har åstadkommit. Med andra ord att de fortsätter med att verka inom det ramverk med de mål som varit styrande för Stadsdelsmammor 2.0 (med det undantag att verksamheten inte bör begränsas till enbart tredjelandsmedborgare, utan kan vända sig till samtliga utlandsfödda som är i behov av stöd).

Om förändringar behöver göras i målen för att bättre kunna möta finansieringsönskemål kan det vara bra att ha med sig att det oftast är lättare att argumentera för det ekonomiska värdet (återbetalning på investeringen) av en insats om det kopplas till mål som är effektbaserade (outcome based) i stället för aktivitets- eller prestationsbaserade (object based). Ett effektbaserat mål är då det sker en förändring på individnivå (beteenden eller vanor) som till exempel att lyckas förändra så att x antal personer själva kan utföra sina digitala

ärenden, exempelvis bankärenden, göra ansökningar angående ekonomiskt bistånd eller nyttja sina barns skolors lärplattformar. Det andra alternativet som inte är lika effektivt är aktivitets- eller prestationsbaserade mål som exempelvis att man har x antal undervisningstillfällen i digital inkludering eller x antal platser där man genomför undervisning.

En modell som kan vara verkningsfull att använda i sin enkelhet när man önskar arbeta fram mål och strategier utifrån en befintlig verksamhet är "The Three-Box Solution" av Vijay Govindarajan. Modellen bygger på en dåtidslåda med sådant som var bra förut men inte behöver användas längre, en låda med sådant som är bra att utveckla för att använda i nuet men som kanske inte behöver tas med i framtiden samt en låda med sådant som behöver göras inför framtida behov.

The Three-Box Solution av Vijay Govindarajan.

9.3.1 Områden som stadsdelsmammorna framåt vill arbeta inom

I den uppföljning som arbetsgruppen genomfört kring vilka stadsdelsmammor som önskar fortsätta vara aktiva framkom följande åtta områden som stadsdelsmammorna vill fortsätta arbeta inom:

Arbetsmarknad

19 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Träning och hälsa

26 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Barn och familjefrågor

31 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Digitalt utanförskap

17 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Ungdom och trygghet

17 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Stadens evenemang

15 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Kulturella samarbeten

13 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område.

Andra frågor

17 av stadsdelsmammorna önskar verka inom detta område. Andra områden omfattar bland annat idrott, sjukurs, odling, återbruk, blommor, globala mål för hållbar utveckling samt engelska.

9.4 Framtida stöd

För att arbetet ska kunna fortsätta att vara framgångsrikt ser vi sex delar som skulle förbättra och underlätta ett fortsatt arbete.

9.4.1 Behov av IT-stöd

Det finns ett behov av IT-stöd för att dels underlätta stadsdelsmammors dagliga arbete och dels för att verksamheten ska kunna vara transparent och att alla ska kunna känna sig delaktiga. Det har tydligt framkommit hur viktigt det är att det finns en **gemensam plats (virtuell), där information och kunskap kan delas** och som alla på ett likvärdigt sätt har tillgång till. Idag sker mycket av informationsdelning via telefon, mejl eller via WhatsApp, vilket gör att några upplever att de inte nås av all information. Med att vända på hanteringen av informationen genom att den finns på en virtuell gemensam plats blir stadsdelsmammorna själva ansvariga för att hämta information (pull) istället för att få information (push). Det behöver även finnas ett system där koordinatören kan lägga ut uppdrag och förfrågningar tillgängligt för alla och där stadsdelsmammorna kan återkoppla kring sitt deltagande. Det kan exempelvis handla om en förfrågan om hjälp av två stadsdelsmammor som är duktiga på svenska och som en specifik kväll kan ge information till tredjelandsmedborgare som har barn på en förskola. Med ett sådant system slipper koordinatören ringa runt och ställa frågan och stadsdelsmammorna slipper känna att någon favoriseras som får uppdraget.

9.4.2 Identifikationsmarkörer

Stadsdelsmammorna har uttryckt ett behov av yttre **identifikationssymboler**. Utöver den själ som de har i dag har de efterfrågat fler identifikationssymboler som exempelvis väska, knapp, väst och framför allt en namnskylt eller liknande. Sådana symboler gör att de kan kännas igen som stadsdelsmamma av allmänheten men ger också en känsla av tillhörighet, att de känner sig som en del av någonting större.

9.4.3 Tillgång till lokal

Stadsdelsmammorna uttrycker att de har behov av en mötesplats, lokal, för både dem själva som grupp, men också dit de kan bjuda in medborgare eller dit de kan gå och ta ett samtal med medborgare. Det behöver inte vara deras egen lokal, utan kan vara en plats de kan dela med andra. Det bör dock finnas en regelbundenhet i när och hur ofta lokalen har aktiviteter och är bemannad.

9.4.4 Fortsatt kompetensutveckling

Betydelsefulla delar i det stadsdelsmammorna erbjuder är kunskap, kompetens och kontakter. För att detta värde ska bestå behöver de erbjudas vidareutbildningar och kontinuerliga kompetenshöjande insatser i form av studiebesök och både korta och längre utbildningar. Det stadsdelsmammorna exempelvis efterlyste i intervjuerna är studiebesök hos och utbildning om hur Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kriminalvården, Migrationsverket, Socialtjänsten och Vuxenutbildningen arbetar.

De efterfrågar också att få träffa representanter från näringslivet och politiker för att ha möjlighet att utöka sina nätverk och få inblick i och förståelse för olika verksamheter.

9.4.5 Gemenskap

Stadsdelsmammorna beskriver att de önskar träffas minst en gång i månaden (likt som det görs hos Bydelsmødre i Norge och Danmark) för att gemensamt planera verksamheten för den kommande månaden samt för att reflektera runt utfallet av föregående månads arbete.

I det fortsatta skapandet av "Stadsdelsmammor 3.0" är det viktigt att alla stadsdelsmammor känner sig inkluderade, oberoende av hur ofta de har möjlighet att delta i aktiviteter – att en tydlig "vi-kultur" består. För att en stark "vi-kultur" ska finnas behöver gruppen avsätta tid till att vara tillsammans samt dela erfarenheter med varandra. Vi kan tydligt se den effekt som studiebesöken haft, särskilt Oslo-resans bidrag till en "vi-kultur" i gruppen.

9.4.6 Koordinator

För att Stadsdelsmammor ska ha fortsatt god framgång ser vi att det även fortsättningsvis behövs en koordinator för verksamheten. En stor del av arbetet kommer att handla om att samordna och att ha ett stort kontaktnät in mot staden. Därför ser vi att det finns behov av att ha en koordinator som är anställd av Helsingborgs stad och som kan koordinera arbetet mellan staden och stadsdelsmammorna, likt projektledarens arbete i dag. Både i Norge och Danmark har de organiserat sina verksamheter med en koordinatorfunktion.

Källförteckning

Källor

Björngren Cuadra, Carin; Carlzén, Katarina. *MILSA – Stödplattform för migration och hälsa. Grunden läggs*. Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, MIM, Malmö Högskola.

Muligan, Geoff. *Social Innovation – How Societies Find the Power to Change*. 2019.

Skog, Albin; Lewan, Mats; Karlström Michael; Morgulis-Yakushev, Sergey; Lu, Yixin; Teigland, Robin. *Chasing the Tale of the Unicorn – A study of Sweden's misty meadows*. Innovative Internet: Report 1. May 2016. Center for Strategy and Competitiveness, Stockholm School of Economics Institute for Research Stockholm, Sweden.

Torfig, Jacob. *Collaborative Innovation In the Public Sector*. 2016.

SOU. *Idéburet offentligt partnerskap – Vägledning*. 2019:56.

SOU. *Idéburna aktörer i välfärden*. 2019: 56.

Rachel Botsmans föreläsningar: *"We've stopped trusting institutions and started trusting strangers."* den 22 oktober 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=gdsZKDkgE-E>

"State of the Sharing Economy" den 19 augusti 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=A15OorfLGk4&feature=youtu.be>

"The currency of the new economy is trust" TED-talk den 24 september 2012 <https://www.youtube.com/watch?v=kTqgiF4HmgQ&feature=youtu.be>

Om Splitvision Research

Splitvision Research är ett etnografiskt undersöknings- och utvärderingsföretag och vi som arbetar i företaget är utbildade socialantropologer/etnologer.

Vi genomför undersökningar och utvärderingar där våra uppdragsgivare vill nå en djupare och bredare kunskap om företeelser och kunder. Grunden i vårt arbete är det etnografiska hantverket. Med hjälp av det kan vi förstå människors beteenden på djupet och sätta dem i relation till den kulturkontext som de ingår i.

Vi har kunskap och metoder för att kunna analysera och förstå komplexa och känsliga sammanhang.

Vi är ett oberoende konsultföretag. Företaget startade 2001 och vi är det företag i Sverige som har arbetet längst med etnografiska undersökningar och utvärderingar.

I egenskap av socialantropologer och etnologer kan vi skapa förståelse för hur tillvaron upplevs ur användarnas perspektiv. Som vi ser det är det en viktig grund vid alla former av utvärderingar och undersökningar.

För mer information besök gärna vår webbsida:
www.splitvisionresearch.se

Ni är även varmt välkomna att kontakta oss:
Nancy Aponno: 0730-39 78 33, nancy@splitvisionresearch.se
Jonas Modin: 0702-24 24 70, jonas@splitvisionresearch.se